

▶ Pohjois-Karjala
1/2006

PK-YRITYSBAROMETRI

 Pohjois-Karjalan Yrittäjät

 FINNVERA

Esipuhe

Suomen Yrittäjät ja Finnvera Oyj tekevät yhteistyössä pientä ja keskisuurta yritystoimintaa ja tämän kehitystä kuvaavaa Pk-yritysbarometriä kaksi kertaa vuodessa valtakunnallisena raporttina ja alueellisina raportteina. Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna.

Kevään 2006 Pk-yritysbarometri perustuu noin 3400 pk-yrityksen vastauksiin ja heijastaa siten kattavasti pk-yritysten käsityksiä yritysten kehitysnäkymistä ja toimintaan vaikuttavista tekijöistä. Barometrin ennustekyky on ollut hyvä.

Tässä kevään 2006 alueellisessa raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia lähimmän vuoden aikana ja elinkeinoilmastoa. Lisäksi tarkastellaan yritysten rahoitusta, kasvuhakuisuutta sekä yritysten kehittämistarpeita ja -esteitä. Erityiskysymyksiä ovat ulkomaisen työvoiman ja vuokratyövoiman käyttö sekä rekrytointiongelmat.

Helsingissä 19.4.2006

Jussi Järventaus
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät ry

Pauli Heikkilä
toimitusjohtaja
Finnvera Oyj

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	3
JOHDANTO.....	4
AINEISTO.....	5
1 Pohjois-Karjalan ja koko maan yritykset.....	7
2 Yritykset ja työllisyys.....	8
3 Pk-yritysten suhdannenäkymät	9
3.1 Yleiset suhdannenäkymät	9
3.2 Suhdannenäkymät osatekijöittäin.....	10
4 Pk-yritysten kehittämistarpeet	11
5 Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet	12
6 Pk-yritysten työllistämisen esteet	15
7 Elinkeinoilmasto	16
8 Pk-yritysten kasvuhakuisuus	18
9 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset	19
10 Yrittäjyysilmapiiri.....	20
11 Pk-yritysten rahoitus.....	21
12 Pk-yritysten laajentuminen	23
13 Rekrytointi pk-yrityksissä.....	24

Finnveran yhteystiedot

Suomen Yrittäjien yhteystiedot

TIIVISTELMÄ

Pk-yritykset odottavat edelleen suhdanteiden paranevan lähimmän vuoden aikana Pohjois-Karjalassa ja koko maassa oman yrityksen kannalta. Pohjois-Karjalassa toimivista pk-yrityksistä lähes joka toinen (44 %) ennakoii suhdannenäkymien lähimmän vuoden aikana paranevan ja 13 prosenttia yrityksistä ennakoii suhdanteiden heikkenevän. Alueen pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat heikkommat kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin. Syksyn tilanteeseen verrattuna ovat sekä Pohjois-Karjalassa että koko maassa toimivien pk-yritysten keskimääräiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana paremmat kuin edellisen kyselyn aikaan.

Koko maan ja Pohjois-Karjalan pk-yritysten suhdannenäkymät ovat seuraavan vuoden kuluttua kaikkien osatekijöiden suhteen positiivisia. Suhdannenäkymät ovat alueen yritysten keskuudessa koko maata paremmat viennin ja tuonnin arvon sekä vakavaraisuuden osalta. Liikevaihdon kasvua ennakoii saldoluvin mukaan selvästi pienempi osuus Pohjois-Karjalan kuin koko maan pk-yrityksistä. Pohjois-Karjalassa toimivat pk-yritykset odottavat edelleen työllisyyden paranevan seuraavan vuoden aikana, mutta henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on alueella heikompi kuin koko maassa keskimäärin. Näkymät henkilökunnan määrän osalta ovat Pohjois-Karjalan alueella myös heikkommat kuin syksyllä 2005.

Alueen pk-yritysten kehittämisen pahimpia esteitä ovat kilpailutilanteeseen, resurssitekijöihin ja kustannustasoon liittyvät tekijät. Resurssitekijöistä erityisesti ammattitaitoisen työvoiman saatavuus sekä muut resurssitekijät, kuten raaka-aineet koetaan alueen pk-yritysten keskuudessa yrityksen kehittämisen esteiksi. Koko maan pk-yritysten tuloksiin verrattuna kilpailutilanteeseen liittyviä tekijöitä sekä resurssitekijöitä ei alueella koeta niin suuriksi kehittämisen esteiksi, mutta kustannustaso koetaan koko maahan verrattuna suuremmaksi kehittämisen esteeksi. Rahoitukseen liittyvät tekijät ovat kehittämisen pahimpana esteenä 8 prosentilla Pohjois-Karjalan pk-yrityksistä. Näistä yrityksistä rahoituksen saatavuus on pahimpana esteenä noin kolmanneksella, rahoituksen hinta viidenneksellä ja vakuuksien puute kuudella kymmenestä alueen pk-yrityksistä.

Pohjois-Karjalan pk-yrityksillä työllistämisen suurimmat esteet ovat kysynnän riittämättömyys tai epävakaisuus, työvoiman saatavuus ja työn sivukulut. Alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää noin joka neljäs pitää kysynnän riittämättömyyttä tai epävakaisuutta työllistämisen esteenä, joka kuudes työn sivukuluja ja joka viides työvoiman saatavuutta. Yli kolmanneksella Pohjois-Karjalan pk-yrityksistä ei ole tarvetta työllistää.

Pohjois-Karjalassa toimivista pk-yrityksistä 24 prosenttia aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan vuoden aikana. Koko maan pk-yritysten keskuudessa ulkopuolista rahoitusta aikoo hankkia 26 prosenttia. Useimmiten alueen yritykset aikovat hankkia rahoitusta yrityksen kehittämishankkeisiin, käyttöpääomaksi sekä kone- ja laiteinvestointeihin. Pohjois-Karjalan pk-yritykset aikovat hankkia ulkoista rahoitusta useimmiten pankista (92 %) tai Finnverasta (28 %).

Alueella toimivista yrityksistä 11 prosenttia aikoo käynnistää tuotantoa tai laajentaa toimintaansa ulkomaille. Merkittävin kohde on Venäjä. Kolmannes ulkomaille aikovista ilmoittaa tarvitsemansa ulkopuolista rahoitusta.

Pohjois-Karjalan alueen yrityksistä noin kolmanneksella on ollut avoimia työpaikkoja viimeisen vuoden aikana. 31 prosenttia niistä alueen sekä koko maan yrityksistä, joissa on ollut avoimia työpaikkoja, on saanut rekrytoitua osaavan ammattilaisen. Sekä Pohjois-Karjalassa että koko maassa 17 prosenttia ei ole onnistunut täyttämään yhtään avointa paikkaa. Niin koko maan kuin Pohjois-Karjalan alueella useimmin rekrytointiongelmien syyksi nimetään puutteellinen työkokemus ja koulutus.

Koko maan osalta 17 prosenttia ja Pohjois-Karjalassa 10 prosenttia pk-yrityksistä ilmoittaa käyttäneensä vuokratyövoimaa viimeksi kuluneen vuoden aikana. Alueella vuokratyövoimaa käyttäneistä yrityksistä 72 prosenttia nimeää käytön syyksi kysynnän epävarmuuden ja/tai kausivaihtelut ja noin puolet vastaajista työvoiman heikon saatavuuden.

JOHDANTO

Tässä pk-yritysten suhdannenäkymiä käsittelevässä tutkimuksessa on selvitetty suomalaisten pk-yritysten (alle 250 henkeä työllistävien yritysten) mielikuvia yleisestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Tutkimuksen on tehnyt Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien ja Finnvera Oyj:n toimeksiannosta maaliskuussa 2006.

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat suomalaiset pk-yritykset. Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2002 sekä TDC Hakemistot Oy:n ylläpitämää Blue Book yritysrekisteriä, josta otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti. Otokskoko on 3444 kohderyhmän vaatimukset täyttävää yritystä.

Tutkimusaineisto on kerätty internetkyselyinä 30.1.–3.3.2006. Valtaosa vastaajista värvättiin osallistumaan kyselyyn puhelimitse. Tiedonkeruu on toteutettu Taloustutkimus Oy:n CAWI-ohjelmalla (Computer Aided Web Interview). Raportin luvussa 'Aineisto' on esitetty taustatietojakaumat haastatelluista yrityksistä Pohjois-Karjalan osalta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimuksessa tutkimusjohtaja Ville Haikola ja yhteyspäällikkö Jyrki Kärpänoja, Suomen Yrittäjissä ekonomisti Harri Hietala ja Finnvera Oyj:ssä apulaisjohtaja Tuomo Holopainen.

1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti sivulla 5 olevan kartan mukaista aluejakoa. Joissain raporteissa on lisäksi käytetty Suomen Yrittäjien aluejakoa (Helsinki, Pääkaupunkiseutu ja Keski-Pohjanmaa).

2) Aikasarjoissa ja kuvioissa olevat luvut ovat vuoden 1999 syksyyn asti koko Uudenmaan alueen lukuja (Helsinki, Pääkaupunkiseutu ja Uusimaa).

3) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite 'saldoluku'. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta.

Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana

paranee 39 %, huononee 9 % ⇒ saldoluku = + 30 %

AINEISTO

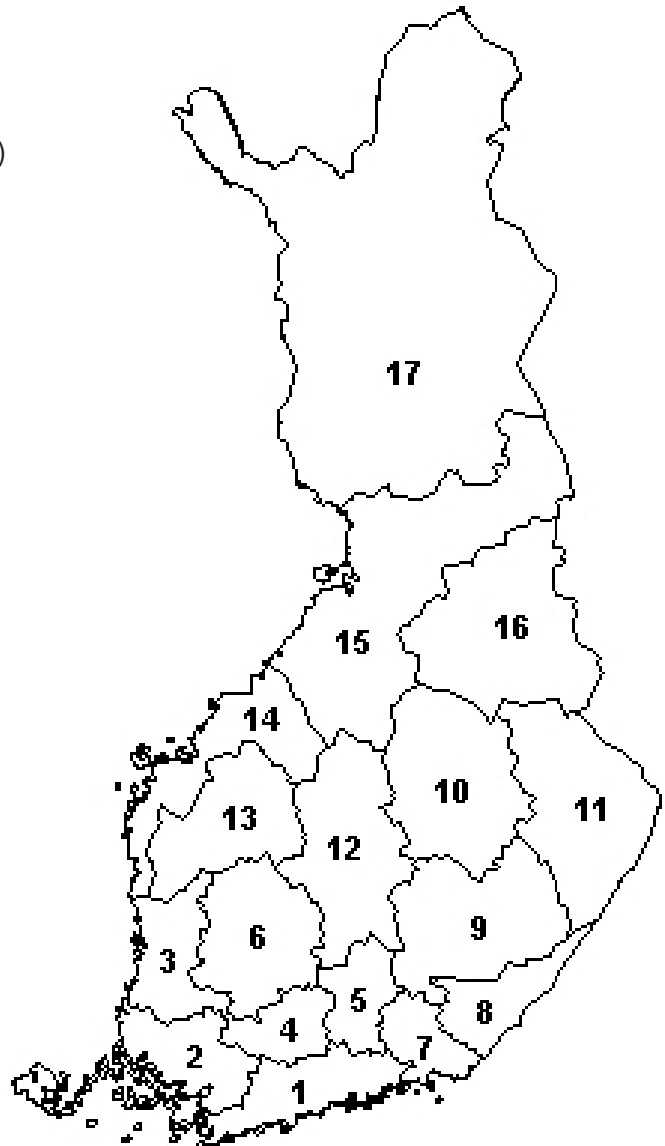
Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat haastatelluista yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaumaa. Painotettua otoskokoä käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

TAUSTATIETOJA ALUEELTA HAASTATELLUISTA YRITYKSISTÄ:**PK-YRITYKSBAROMETRI 1/2006**
- Aineiston rakenne -

		n=	%
ALUE	POHJOIS-KARJALA	144	4 %
PÄÄTOIMIALA	Teollisuus (TOL: D)	29	20 %
	Rakentaminen (TOL: F)	14	10 %
	Kauppa (TOL: G)	31	22 %
	Palvelut (TOL:H, I, K, O)	70	49 %
HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ	Alle 5 henkilöä	111	77 %
	5 - 9 henkilöä	13	9 %
	10 - 19 henkilöä	6	4 %
	20 - 49 henkilöä	4	3 %
	50+ henkilöä	10	7 %
LIIKEVAIHTO VUONNA 2006	Alle 0,20 milj. euroa	75	52 %
	0,20 - 0,49 milj. euroa	25	17 %
	0,50 - 1,49 milj. euroa	21	15 %
	1,50+ milj. euroa	21	15 %
	Ei vastausta	2	1 %
YRITYKSEN KASVUHAKUISUUS	Voimakkaasti kasvuhakuinen	14	10 %
	Kasvaa mahdollisuuksien mukaan	48	33 %
	Pyrkii säilyttämään asemansa	57	40 %
	Ei kasvutavoitetta	22	15 %
	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	3	2 %
YRITYKSELLÄ VIENTITOIMINTAA	Ei	112	78 %
	Kyllä	31	22 %
YRITYKSEN PERUSTAMISVUOSI	- 1995	79	55 %
	1996 - 2000	27	19 %
	2001 - 2006	37	26 %
VASTAAJAN ASEMA	Yrittäjä	128	89 %
	Palkattu toimitusjohtaja	13	9 %
	Muut	3	2 %

PK-YRITYSBAROMETRIN ALUEJAKO

1. **Uusimaa, erilliset raportit:**
 - Helsinki
 - Pääkaupunkiseutu (pl. Helsinki)
 - Uusimaa (pl. Helsinki ja Pääkaupunkiseutu)
2. **Varsinais-Suomi**
3. **Satakunta**
4. **Kanta-Häme**
5. **Päijät-Häme**
6. **Pirkanmaa**
7. **Kymenlaakso**
8. **Etelä-Karjala**
9. **Etelä-Savo**
10. **Pohjois-Savo**
11. **Pohjois-Karjala**
12. **Keski-Suomi**
13. **Etelä-Pohjanmaa**
14. **Pohjanmaa**
15. **Pohjois-Pohjanmaa**
16. **Kainuu**
17. **Lappi**

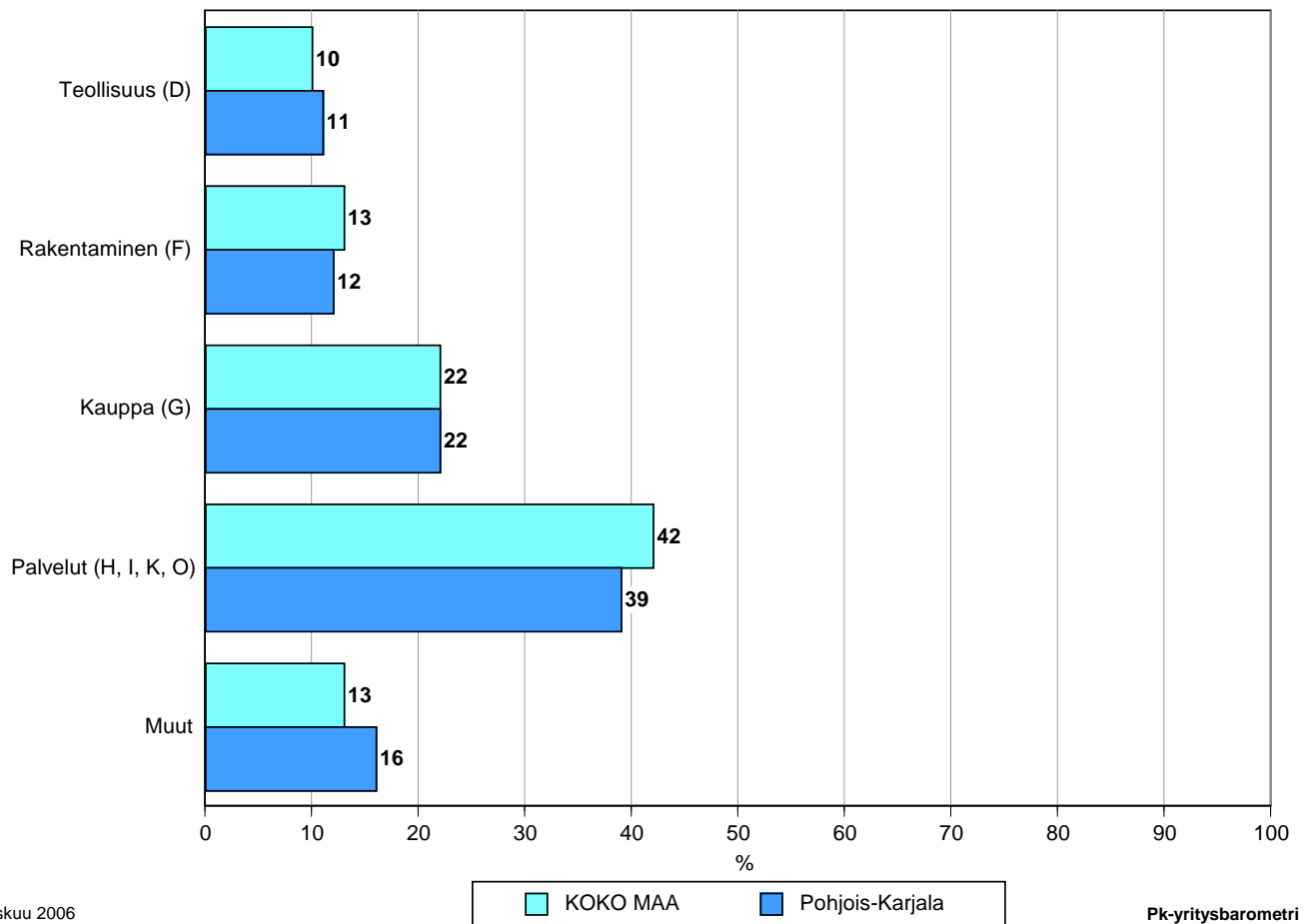
Pohjanmaan alueraportissa ovat mukana Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät ja Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjät. Lisäksi Keski-Pohjanmaan alueelle on oma raporttinsa.

Tutkimustulokset

1 Pohjois-Karjalan ja koko maan yritykset

Suomessa oli vuonna 2004 232 305 yritystä.¹ Näistä yrityksistä noin 6400 toimi Pohjois-Karjalassa. Pohjois-Karjalassa on palvelualojen ja rakennusalan yrityksiä suhteellisesti vähemmän ja teollisuusalojen yrityksiä suhteellisesti hiukan enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Tukku- ja vähittäiskaupan alalla toimivien yritysten suhteellinen osuus on Pohjois-Karjalassa sama kuin koko maassa keskimäärin.²

1. YRITYSTEN OSUDET ERI TOIMIALOILLA

Maaliskuu 2006
Alkuperätunniste 4409/JKÄ/VH/ss/jso

Pk-yrittäjäbarometri
Kevät 2006

Toimialan nimen jäljessä on sulussa Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (TOL 2002) mukainen toimialanumero.

¹ Lähde: Tilastokeskus: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

² Yritystiedot, lähde: Tilastokeskus, Yritys- ja toimipaikkarekisteri. Yritysmäärä on arvioitu Tilastokeskuksen alueellisten toimipaikkatietojen perusteella. Alueen yritysmääränä on käytetty lukua, joka on saatu kertomalla alueen toimipaikkojen määrä koko maan yritysten lukumäärän ja toimipaikkojen lukumäärän suhteella.

2 Yritykset ja työllisyys

Pohjois-Karjalassa toimivissa yksityisen sektorin yrityksissä ja yhteisöissä työskenteli vuonna 2003 noin 29900 työntekijää³. Työttömyysaste oli vuonna 2005 Tilastokeskuksen työvoimatiedustelun mukaan koko maassa 8,4 % ja Pohjois-Karjalassa 13,1 %.

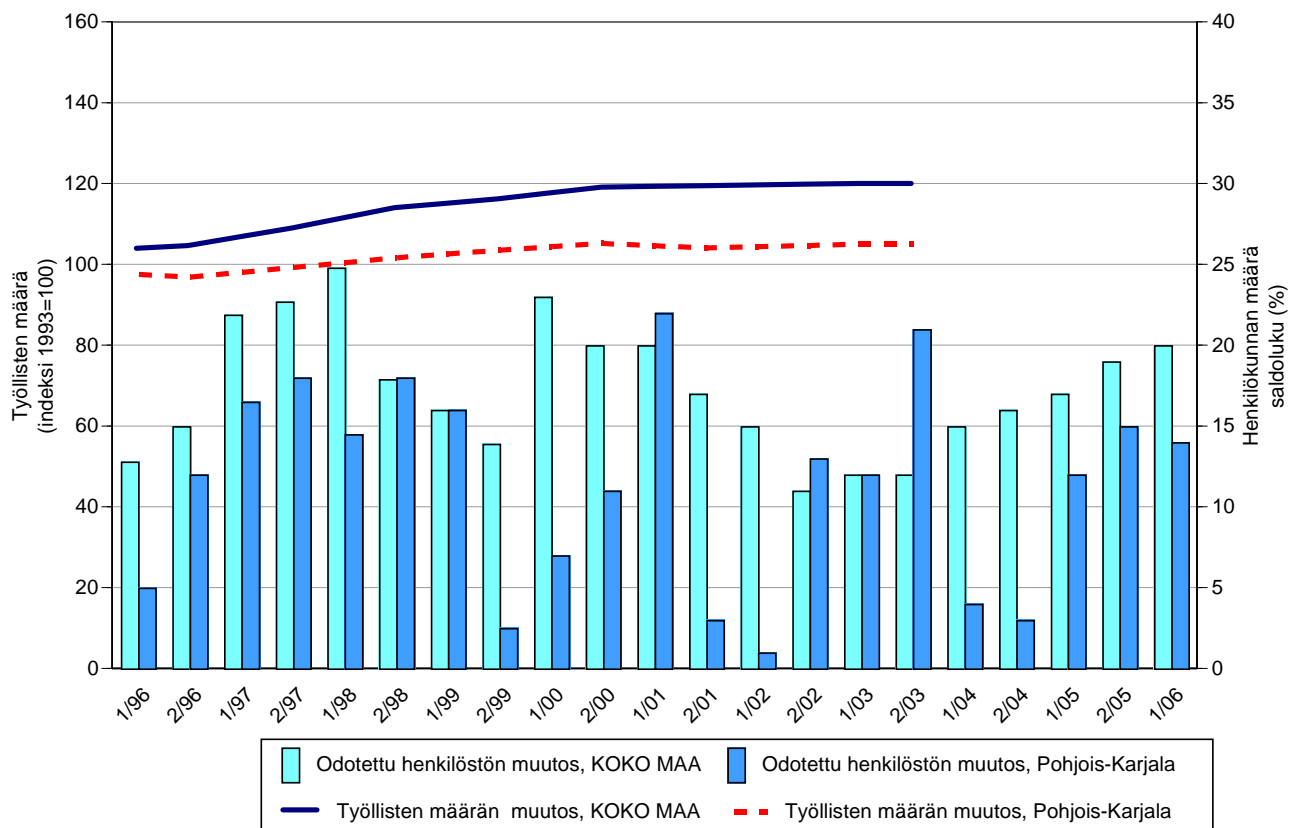
Taulukko 2: Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua.

	Suurempi %	Yhtä suuri %	Pienempi %	Saldoluku %
KOKO MAA	25	70	5	20
Pohjois-Karjala	19	77	5	14

Pohjois-Karjalassa toimivat pk-yritykset odottavat edelleen työllisyyden paranevan seuraavan vuoden aikana, mutta henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on alueella heikempi kuin koko maassa keskimäärin. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymät ovat Pohjois-Karjalassa nyt aavistuksen heikommät kuin syksyllä 2005. Koko maassa ovat henkilökunnan määrän suhdannenäkymät hieman paremmät kuin edellisessä kyselyssä, sillä syksyllä 2005 henkilökunnan määrän saldoluku oli +19 %.

Seuraavassa kuviossa on verrattu Pohjois-Karjalan työllisten määrää (indeksi 1993=100) ja pk-yritysten henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä seuraavan vuoden aikana⁴. Tuorein käytettävissä oleva tieto on Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta vuodelta 2003.

2. HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄN MUUTOSODOTUKSET SEURAAVAN VUODEN AIKANA SEKÄ TYÖLLISTEN MÄÄRÄN TILASTOITU MUUTOS

Maaliskuu 2006
Alkuperätunniste 4409/JKÄ/VH/ss/js

Pk-yritysbarometri
Kevät 2006

³ Lähde: Tilastokeskus, Työssäkäyntitilasto.

⁴ Kysymysmuoto muuttui 1/2000. Tätä aiemmin kysyttiin suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana.

3 Pk-yritysten suhdannenäkymät

3.1 Yleiset suhdannenäkymät

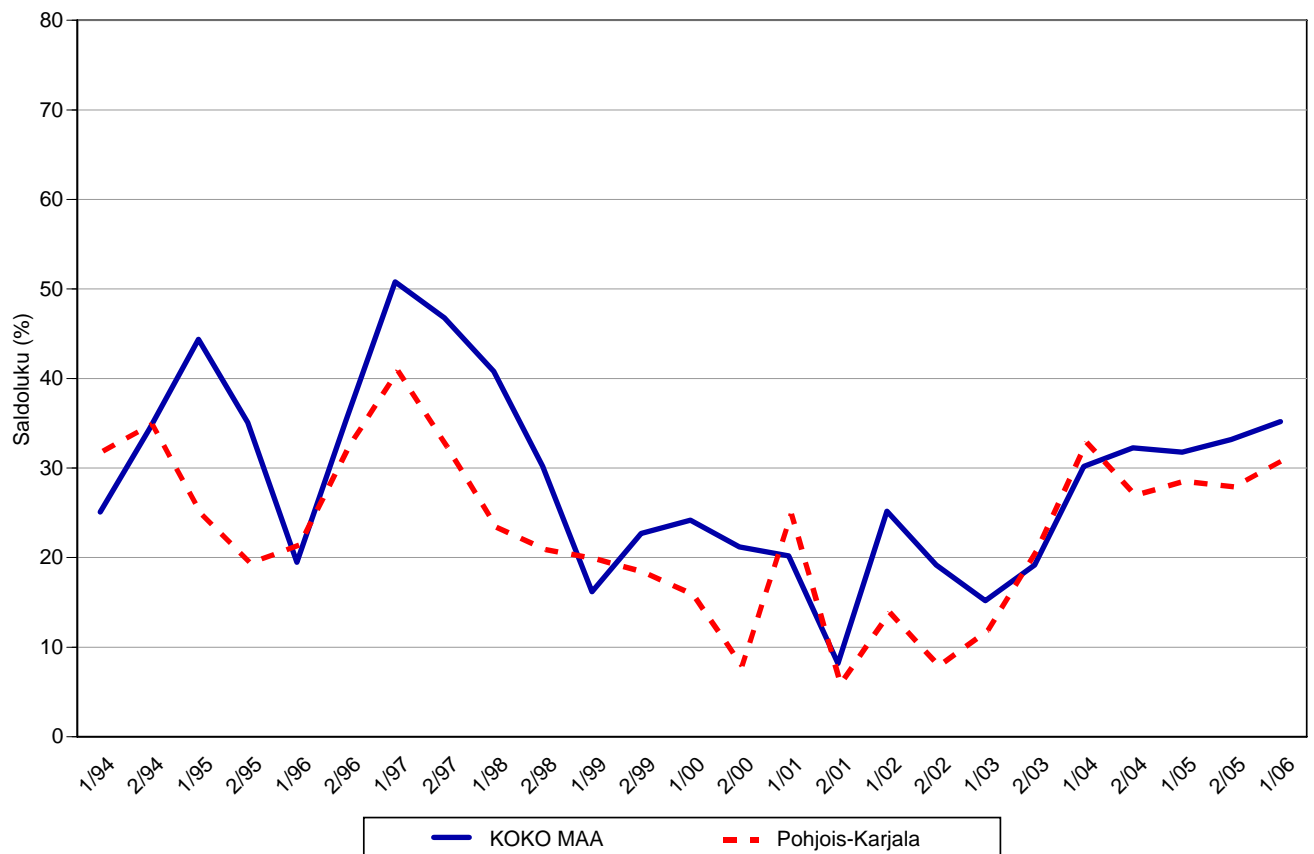
Taulukko 3.1: Pk-yritysten suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana.

	Paranee	Pysyy ennallaan	Huononee	Saldoluku
	%	%	%	%
KOKO MAA	43	49	8	35
Pohjois-Karjala	44	43	13	31

Pohjois-Karjalan alueen pk-yritysten suhdannenäkymät ovat nyt paremmat syksyn 2005 tilanteeseen verrattuna. Pk-yritykset odottavat suhdanteiden paranevan lähimmän vuoden aikana Pohjois-Karjalassa ja koko maassa oman yrityksen kannalta. Pohjois-Karjalassa toimivista pk-yrityksistä lähes joka toinen ennakoii suhdannenäkymien lähimmän vuoden aikana paranevan ja kolmesta prosentista yrityksistä ennakoii suhdanteiden heikkenevän. Alueen pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat kokonaisuudessaan huonommat kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin.

Seuraavasta kuviosta nähdään pk-yritysten yleisten suhdannenäkymien kehitys tutkimusjaksosta 1/94 lähtien. Syksyn 2005 tilanteeseen verrattuna ovat Pohjois-Karjalassa toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana hiukan paremmat. Koko maan osalta näkymät ovat nousussa.

3.1 YLEISET SUHDANNENÄKYMÄT LÄHIMMÄN VUODEN AIKANA

3.2 Suhdannenäkymät osatekijöittäin

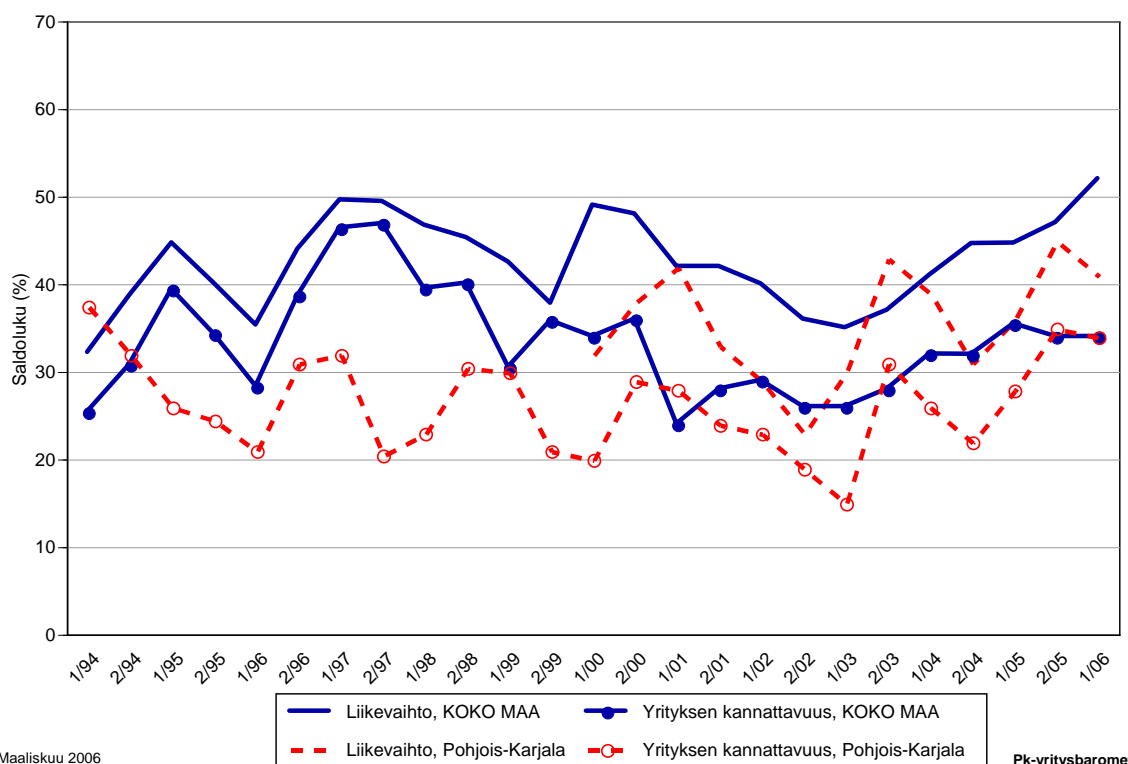
Taulukko 3.2: Pk-yritysten suhdannenäkymät osatekijöittäin seuraavan vuoden kuluttua.

	Liikevaihto	Investointien arvo	Viennin arvo	Tuonnin arvo	Tuotantokustannukset	Yrityksen kannattavuus	Vakavaraisuus
KOKO MAA							
Suurempi	60	24	42	54	36	46	45
Yhtä suuri	32	59	52	40	53	42	49
Pienempi	8	17	6	6	10	12	7
Saldoluku (%)	52	6	36	48	26	34	38
Pohjois-Karjala							
Suurempi	53	22	47	76	27	47	47
Yhtä suuri	36	59	43	24	61	40	45
Pienempi	11	19	9	0	12	13	8
Saldoluku (%)	41	3	38	76	16	34	39

Koko maan ja Pohjois-Karjalan pk-yritysten suhdannenäkymät ovat seuraavan vuoden kuluttua kaikkien osatekijöiden suhteen edelleen positiivisia. Pohjois-Karjalassa toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät ovat koko maata paremmat viennin ja tuonnin arvon sekä vakavaraisuuden osalta. Suhdannenäkymät ovat selvästi koko maata heikommät liikevaihdon osalta. Tuotantokustannusten kasvua ennakoitiin saldoluvun pienempi osuus Pohjois-Karjalan kuin koko maan pk-yrityksistä.

Seuraavasta kuvioista nähdään pk-yritysten liikevaihdon ja yrityksen kannattavuuden suhdannenäkymien⁵ kehitys jaksosta 1/94 lähtien. Liikevaihdon suhdannenäkymät ovat Pohjois-Karjalassa nyt huonommat kuin syksyllä 2005. Yrityksen kannattavuuden osalta ovat Pohjois-Karjalassa toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät samalla tasolla kuin syksyllä 2005.

3.2 SUHDANNENÄKYMÄT SEURAAVAN VUODEN KULUTTUA

⁵ Kysymysmuoto muuttui 1/2000. Tätä aiemmin kysyttiin suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana.

4 Pk-yritysten kehittämistarpeet

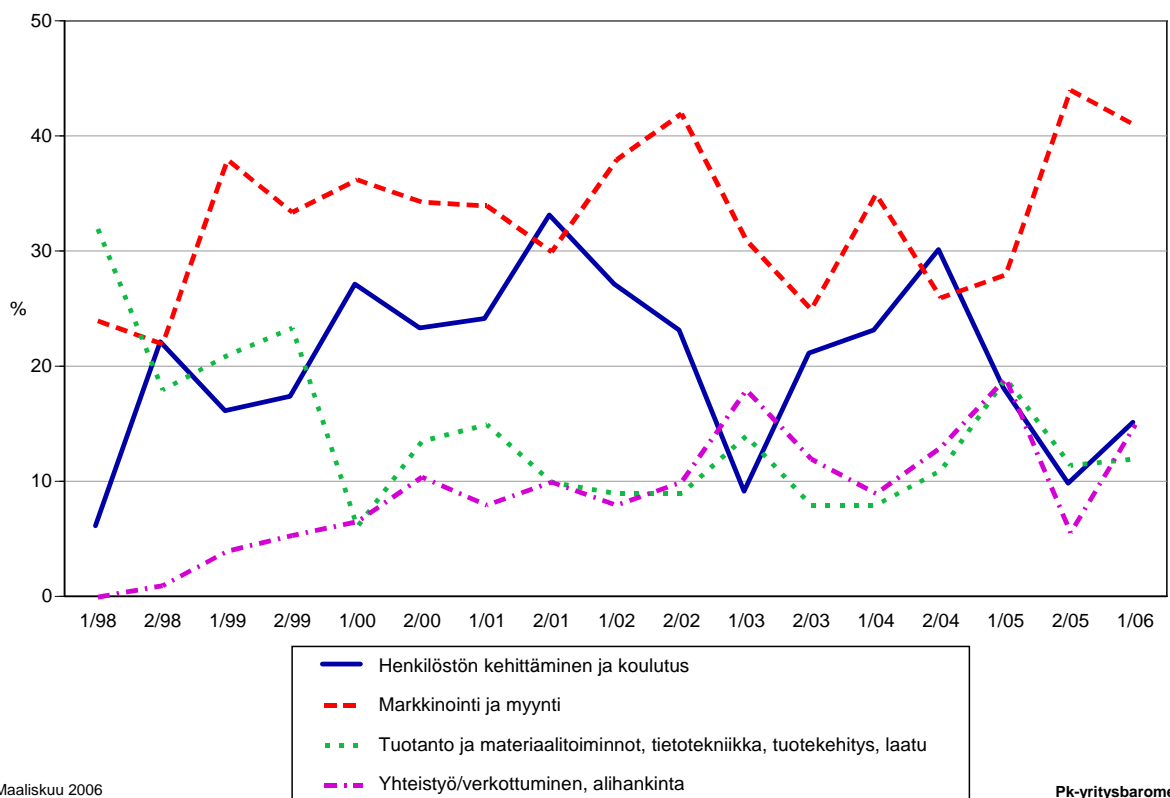
Taulukko 4: Pk-yrityksillä eniten kehittämistarvetta tällä hetkellä.

	KOKO MAA %	Pohjois-Karjala %
Johtaminen	4	1
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	17	15
Markkinointi ja myynti	36	41
Vienti ja kansainvälistyminen	3	1
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	8	7
Tuotanto ja materiaalityönnöt, tietotekniikka, tuotekehitys, laatu	11	12
Yhteistyö/verkottuminen, alihankinta	14	15
Ympäristö- ja muiden säädosvaatimusten ottaminen huomioon toiminnassa	3	2
Muu	1	1
Ei kehittämistarvetta/ Ei osaa sanoa	3	5

Pohjois-Karjalan pk-yrityksissä koetaan olevan eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä, seuraavaksi eniten kehittämistarvetta alueen pk-yrityksillä on henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa sekä yhteistyössä/verkottumisessa ja alihankinnassa. Alueen pk-yrityksillä on koko maan pk-yrityksiä selvästi enemmän kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Koko maan kohdalla rahoituksen, talouden ja laskentatoimen alueella koetaan nyt olevan selvästi enemmän kehittämistarvetta syksyn 2005 tutkimukseen verrattuna. Muilta osin koko maan ja alueen pk-yritysten kehittämistarpeet ovat hyvin samankaltaisia.

Syksyn tilanteeseen verrattuna henkilöstön kehittämiseen ja koulutukseen ja yhteistyöhön/verkottumiseen ja alihankintaan liittyvät kehittämistarpeet ovat lisääntyneet jonkin verran Pohjois-Karjalassa toimivien pk-yritysten keskuudessa.

4. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET - Pohjois-Karjala -

5 Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet

Taulukko 5: Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet.

	KOKO MAA	Pohjois-Karjala
	%	%
YRITYSTOIMINNAN SÄÄTELY	6	4
byrokratia	30	0
työlainsäädäntö	9	24
työehtosopimukset	12	7
muu sääntely	28	25
KUSTANNUSTASO	15	20
verotus	21	16
palkkataso	16	12
työn sivukulut	42	42
muut tuotantokustannukset	16	27
KILPAILUTILANNE	27	24
kireä kilpailutilanne	65	57
markkinoiden liiallinen keskittyminen	11	14
julkisen sektorin elinkeinotoiminta	3	4
markkinoita vääristävät tuet	2	7
harmaa talous, konkurssit jne.	4	7
kysynnän riittämättömyys	10	9
RAHOITUS	9	8
rahoituksen saatavuus	31	31
rahoituksen hinta	16	9
vakuuksien puute	51	60
RESURSSITEKIJÄT	27	22
ammattitaitoisen työvoiman saatavuus	52	51
alihankkijoiden/osatoimittajien		
saatavuus	7	8
toimitilat	8	14
koneet ja laitteet	5	3
muut resurssitekijät, esim. raaka-aineet	18	20
YLEINEN SUHDANNE- /MAAILMANTILANNE	12	13
MUUT TEKIJÄT	2	5
EI OSAA SANOA	3	5

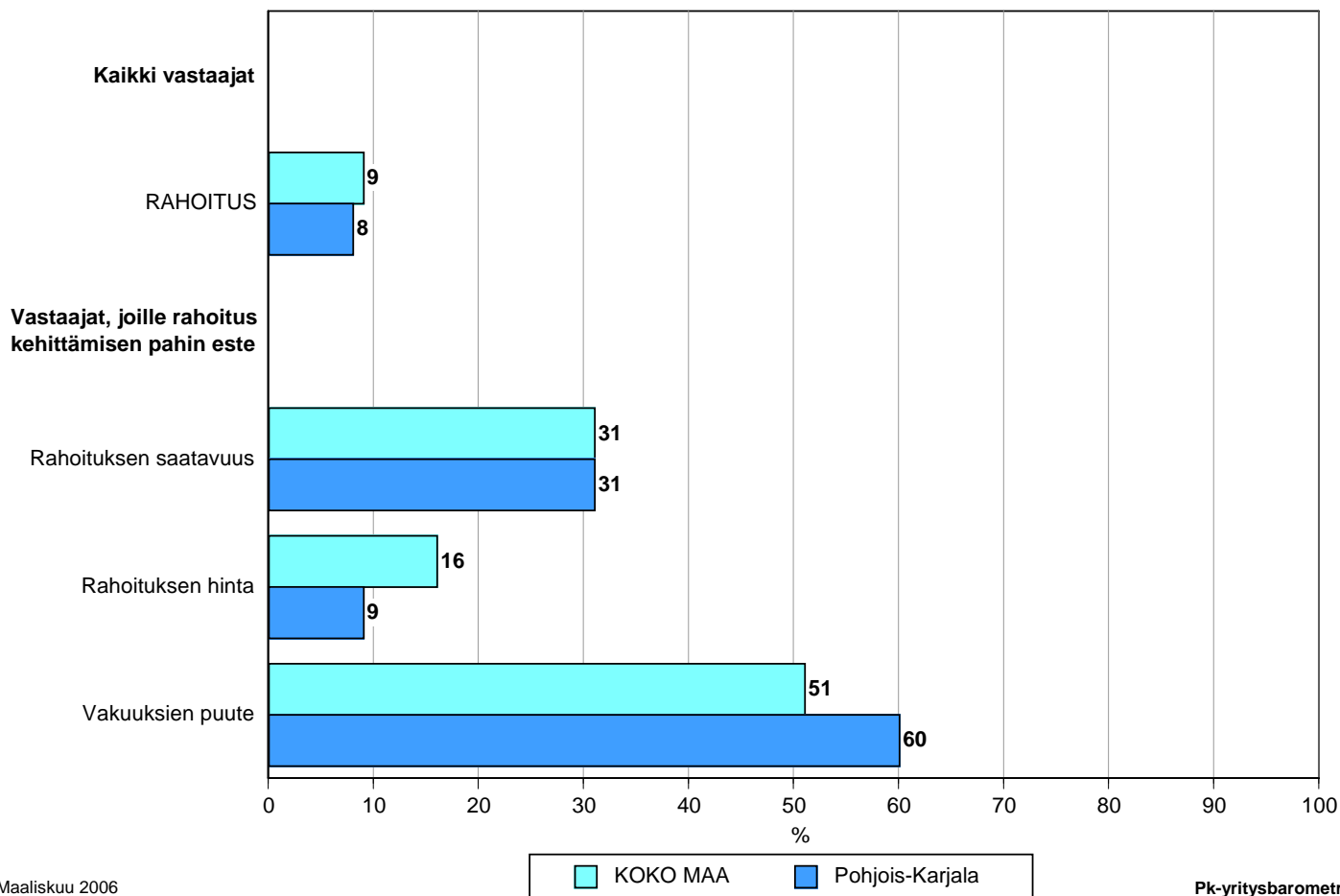
Pohjois-Karjalan pk-yritysten kehittämisen pahimpia esteitä ovat edelleen kilpailutilanteeseen ja resurssitekijöihin liittyvät tekijät, mutta nyt myös kustannustaso on noussut yhdeksi suurimmista kehittämisen esteistä. Resurssitekijöistä erityisesti ammattitaitoisen työvoiman saatavuus sekä muut resurssitekijät kuten raaka-aineet koetaan alueen pk-yritysten keskuudessa yrityksen kehittämisen esteiksi. Koko maan pk-yritysten tuloksiin verrattuna kilpailutilanteeseen sekä resurssitekijöihin liittyviä tekijöitä ei alueella koeta niin suuriksi kehittämisen esteiksi kuin muualla maassa, mutta kustannustaso koetaan keskimääräistä suuremmaksi kehittämisen esteeksi.

Rahoitukseen liittyvät tekijät ovat kehittämisen pahimpana esteenä 8 prosentilla Pohjois-Karjalan pk-yrityksistä. Näistä yrityksistä rahoituksen saatavuus on pahimpana esteenä noin joka kolmannella, rahoituksen hinta joka kymmenellä ja vakuuksien puute joka kuudella kymmenestä alueen pk-yrityksistä. Pohjois-Karjalassa toimivat pk-yritykset kokevat nyt rahoituksen olevan hieman pienempi kehittämisen este kuin koko maan pk-yritykset keskimäärin. Koko maan niin kaikki kuin myös kasvuhakuiset⁶ pk-yritykset pitävät

⁶ Voimakkaasti kasvuhakuiset ja mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkivät pk-yritykset yhteensä.

rahoitusta kokonaisuudessaan nyt selvästi suurempana kehittämisen esteenä verrattuna syksyn 2005 tilanteeseen. Näin on myös Pohjois-Karjalan alueella.

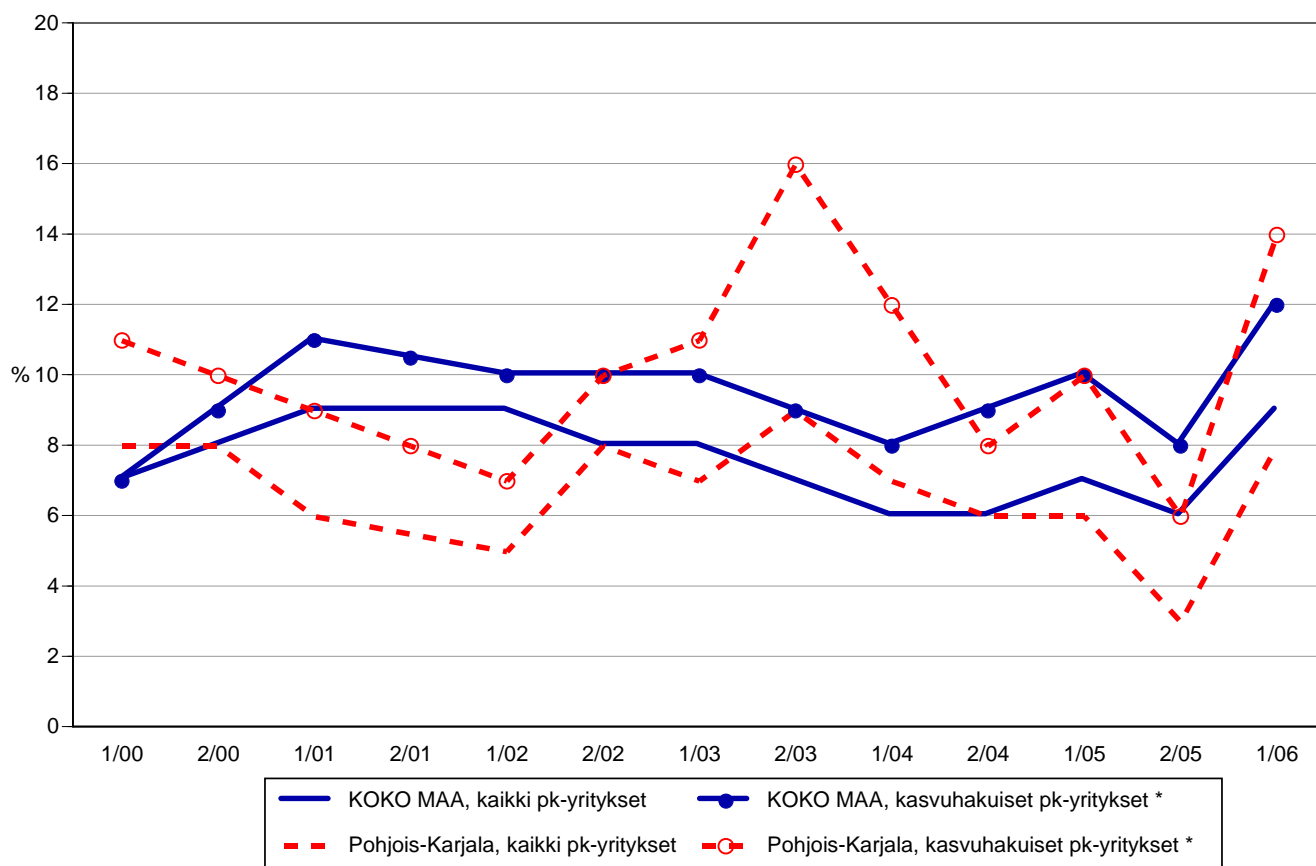
5.1 PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET - Rahoitus -

Maaliskuu 2006
Alkuperätunniste 4409/JKÄ/VH/ss/jso

Pk-yrittäjäbarometri
Kevät 2006

5.2 PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET - Rahoitus kokonaisuudessaan -

Maaliskuu 2006

Alkuperätunniste 4409/JKÄ/VH/ss/jso

*) Yritys on voimakkaasti kasvuhakuinen tai pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan

Pk-yrittäjäbarometri

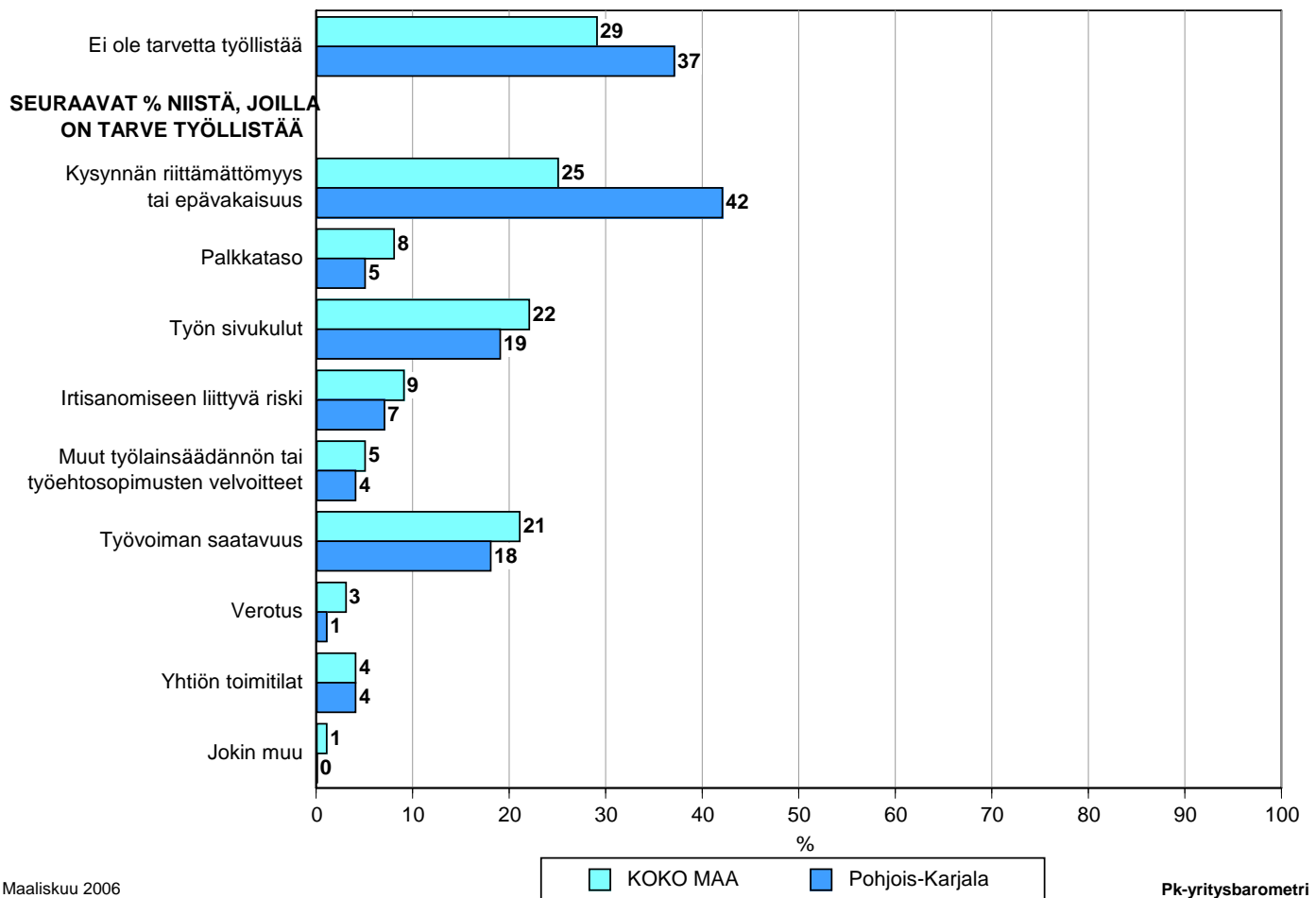
Kevät 2006

Kehittämisen esteitä ei kysytty jaksolla 2/01.

6 Pk-yritysten työllistämisen esteet

Pohjois-Karjalan pk-yrityksillä työllistämisen suurimmat esteet ovat kysynnän riittämättömyys tai epävakaisuus, työvoiman saatavuus ja työn sivukulut. Alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää 42 prosenttia pitää kysynnän riittämättömyyttä tai epävakaisuutta työllistämisen esteenä sekä vajaa viidennes työn sivukuluja ja työvoiman saatavuutta. Yli kolmanneksella Pohjois-Karjalan pk-yrityksistä ei ole tarvetta työllistää. Koko maan pk-yrityksistä 29 prosentilla ei ole tarvetta työllistää.

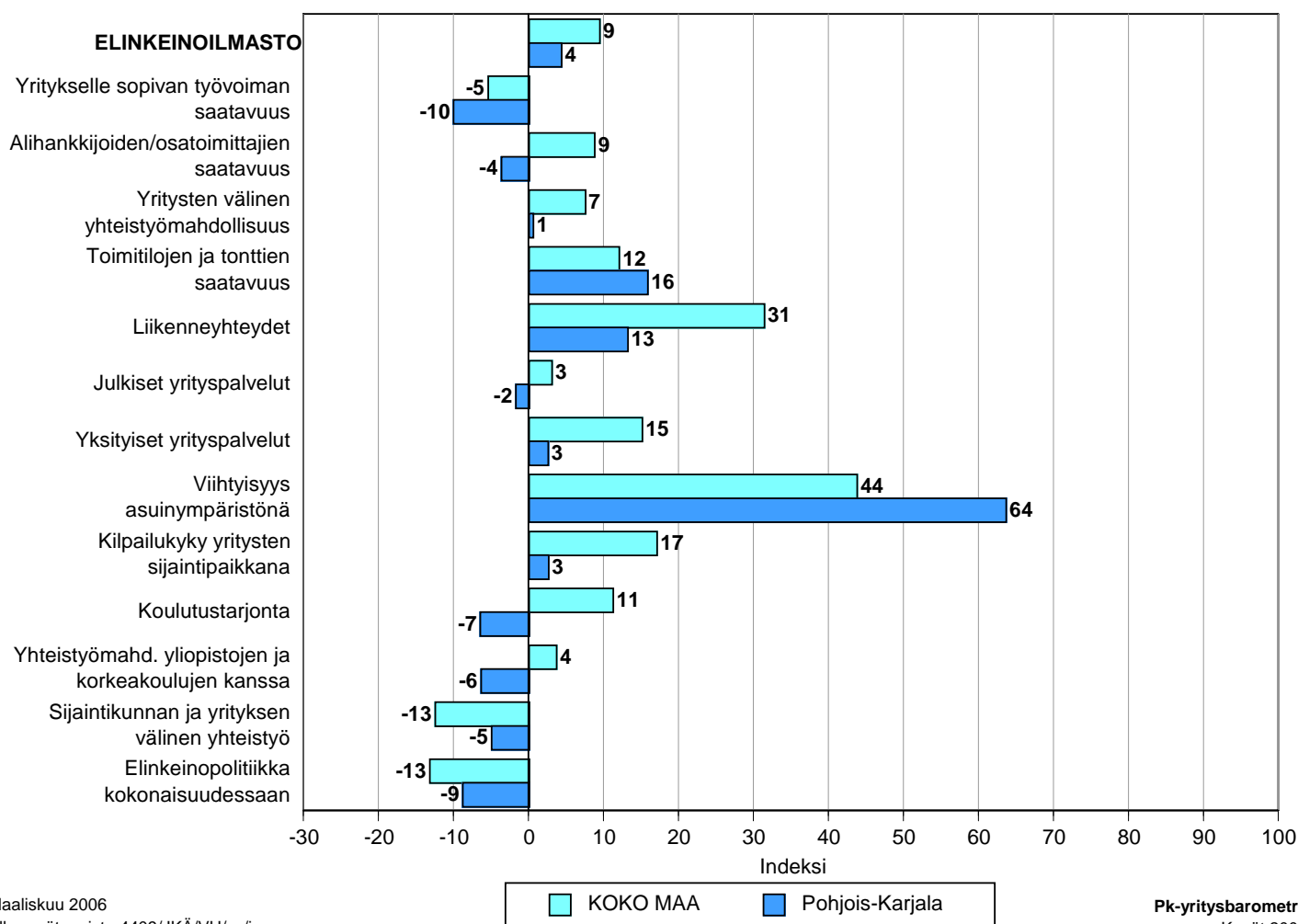
6. PK-YRITYSTEN TYÖLLISTÄMISEN SUURIN ESTE

7 Elinkeinoilmasto

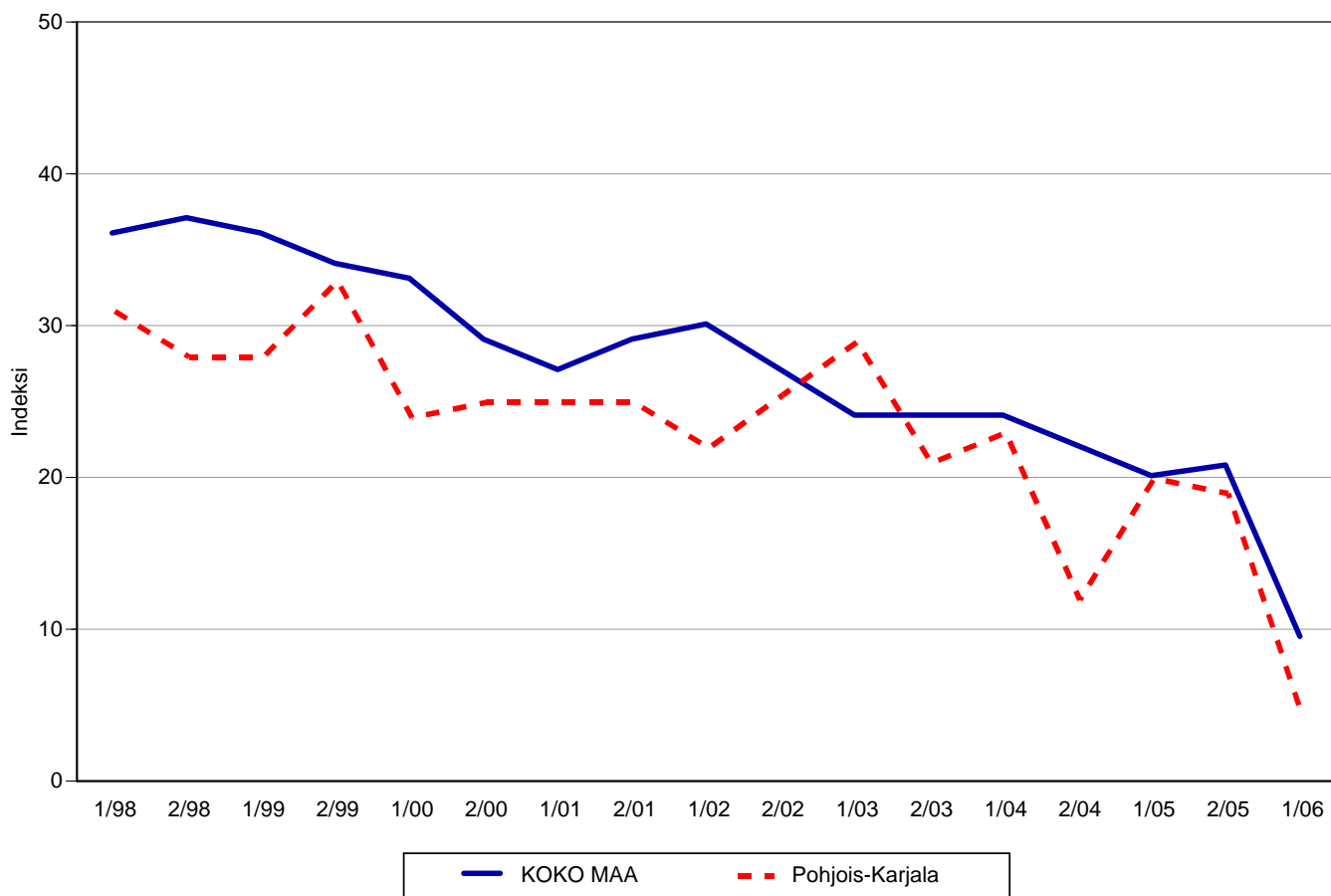
Yrityksen sijaintikuntaan elinkeinon harjoittamisen näkökulmasta ollaan Pohjois-Karjalassa tyytymättömämpiä kuin koko maassa keskimäärin. Tyytyväisimpiä Pohjois-Karjalassa sijaitsevat pk-yritykset ovat alueen viihtyisyyteen asuinympäristönä sekä toimitilojen ja tonttien saatavuuteen. Tyytymättömmimpiä alueella ollaan yritykselle sopivan työvoiman saatavuuteen sekä elinkeinopolitiikkaan kokonaisuudessaan. Pohjois-Karjalan pk-yritykset ovat koko maan pk-yrityksiä selvästi tyytymättömämpiä liikenneyhteyksiin, koulutustarjontaan, alihankkijoiden/osatoimittajien saatavuuteen ja yksityisiin yrityspalveluihin. Kokonaisuutena tyytyväisyys elinkeinoilmastoon on Pohjois-Karjalassa ja myös koko maassa selvästi laskusuunnassa. Aiemmin kysytty tekijä 'yhteiskunnalliset turvallisuuspalvelut' ei ollut mukana kevään 2006 tutkimuksessa.

7.1 ELINKEINOILMASTO

7.2 ELINKEINOILMASTO

- Keskiarvo sijaintikunnan elinkeinoilmastoa koskevista väittämistä -

Maaliskuu 2006
Alkuperätunniste 4409/JKÄ/VH/ss/jso

Pk-yritysbarometri
Kevät 2006

8 Pk-yritysten kasvuhakuisuus

Taulukko 6: Pk-yritysten kasvuhakuisuus.

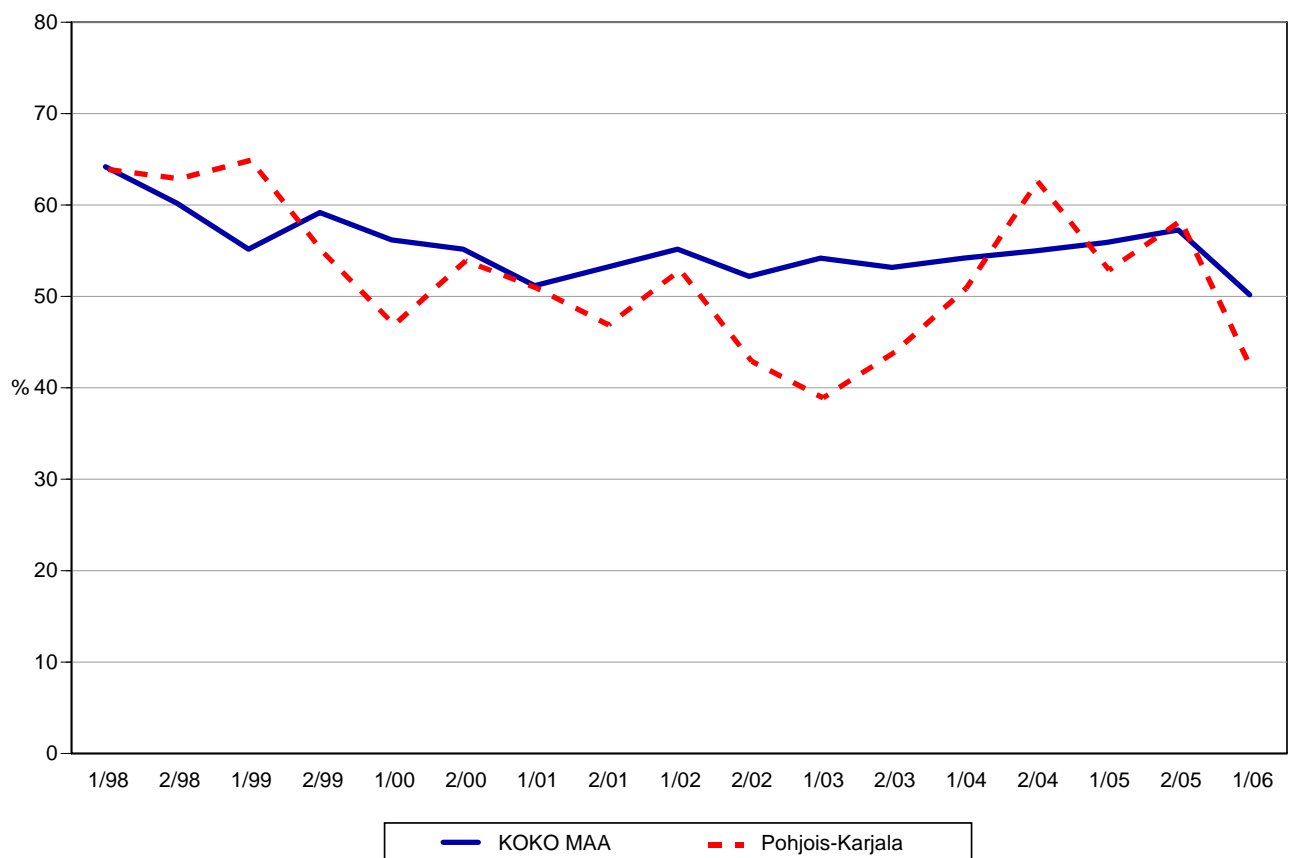
	KOKO MAA %	Pohjois-Karjala %
Olemme voimakkaasti kasvuhakuinen	11	8
Pyrimme kasvamaan mahdollisuuksien mukaan	39	34
Pyrimme säilyttämään asemamme	34	40
Yrityksellämme ei ole kasvutavoitteita	14	17
Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	2	2

Pohjois-Karjalassa on suhteellisesti vähemmän voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä kuin koko maassa keskimäärin. Yrityksen toiminnan loppumisesta seuraavan vuoden aikana ennakoiti kaksiprosenttia koko maan ja Pohjois-Karjalan pk-yrityksistä. Tärkeimpänä kasvukeinonaan alueen pk-yritykset pitivät uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämistä, yhteistyön lisäämistä muiden yritysten kanssa sekä myynnin ja markkinoinnin lisäämistä.

Voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on Pohjois-Karjalassa nyt yhteensä 42 prosenttia. Koko maassa näiden voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvavien pk-yritysten osuus on 50 prosenttia. Voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten osuudet ovat kasvaneet sekä koko maassa että Pohjois-Karjalan alueella. Kokonaisuutena kasvuhakuisten pk-yritysten osuudet alueella ja koko maassa ovat kuitenkin laskeneet syksyn 2005 tilanteeseen verrattuna.

8. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS

- Voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavien yritysten osuus kaikista yrityksistä -

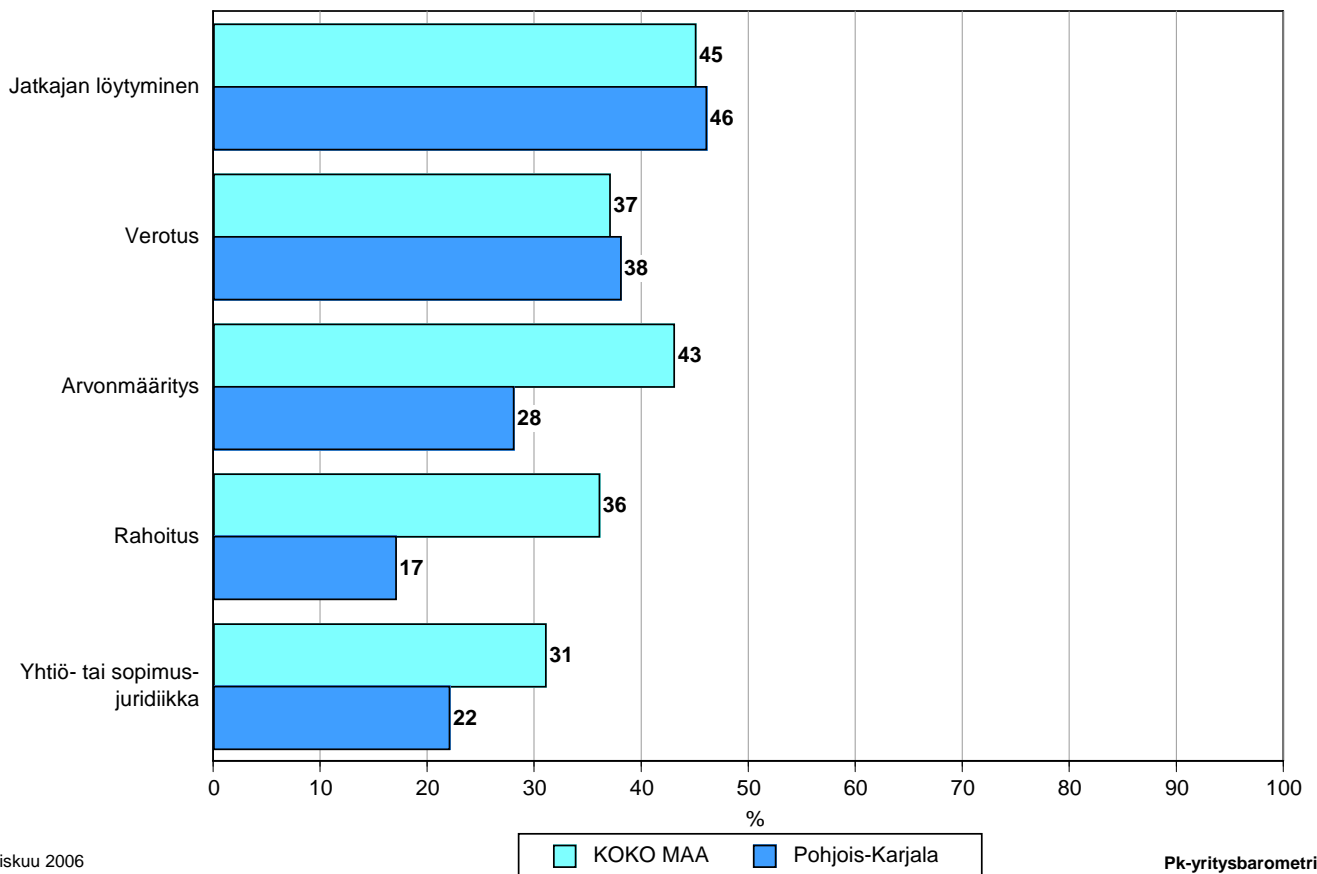
9 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset

Taulukko 7: Sukupolven- tai omistajanvaihdokset pk-yrityksissä.

	KOKO MAA %	Pohjois-Karjala %
SUKUPOLVEN- TAI OMISTAJANVAIHDOS ODOTETTAVISSA LÄHIMMÄN 5 VUODEN AIKANA		
Ei	71	76
Kyllä, 1-2 vuoden sisällä	7	5
Kyllä, 3-5 vuoden sisällä	12	9
Ei osaa sanoa	10	10

Koko maassa on sukupolven- tai omistajanvaihdos odotettavissa lähimmän viiden vuoden aikana joka viidennessä pk-yrityksessä. Pohjois-Karjalassa sukupolven- tai omistajanvaihdos on odotettavissa joka kuudennessa pk-yrityksessä. Suurimmat haasteet sukupolven- tai omistajanvaihdosta aikoville pohjoiskarjalaisille yrityksille ovat jatkajan löytäminen ja verotus.

9. ODOTETTAVISSA OLEVAT ONGELMAT SUKUPOLVEN- TAI OMISTAJANVAIHDOKSEEN LIITTYVISSÄ ASIOISSA - Yritykset, joissa vaihdos odotettavissa lähimmän 5 vuoden aikana -

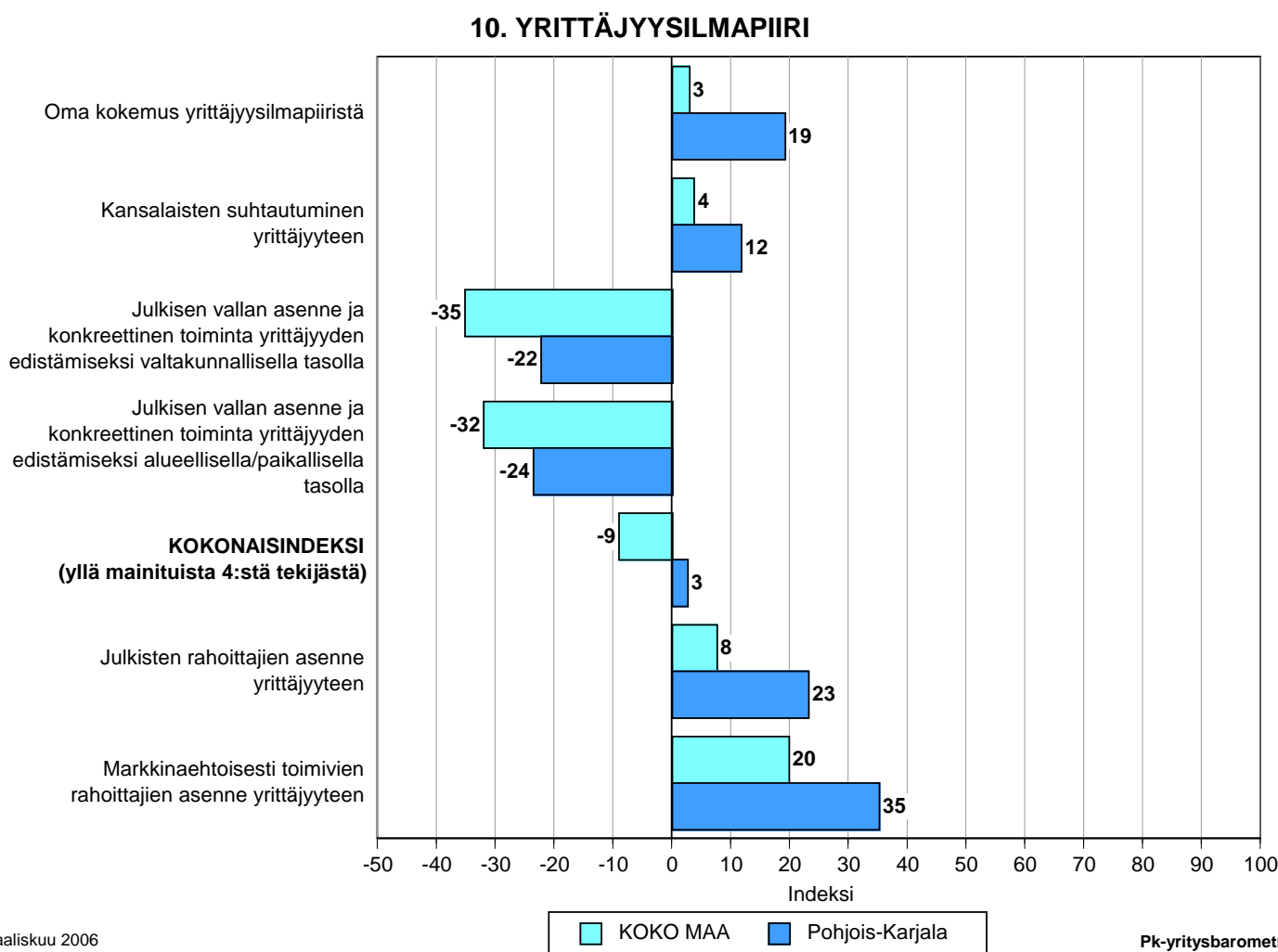
Maaliskuu 2006
Alkuperätunniste 4409/JKÄ/VH/ss/jso

Pk-yritysbarometri
Kevät 2006

10 Yrittäjyysilmapiiri

Pk-yritysten käsityksiä yrittäjyysilmapiiristä selvitetään nyt aiempaa laajemmin. Kokonaisindeksi Pohjois-Karjalan alueella on positiivinen +3 ja verrattuna koko maan indeksiin on Pohjois-Karjalan indeksi selvästi sitä parempi. Indeksien osatekijöistä oma kokemus ja kansalaisten suhtautuminen arvioidaan positiivisiksi tekijöiksi. Julkisen vallan asenne ja toimet arvioidaan selkeästi negatiivisiksi sekä Pohjois-Karjalan että koko maan osalta.

Sekä julkisen vallan että markkinaehtoisten rahoittajien asenne yrittäjyyteen arvioidaan Pohjois-Karjalan alueella selvästi koko maata paremmaksi. Markkinaehtoisten rahoittajien asenne saa selvästi paremman arvioin julkiseen puoleen verrattuna.

11 Pk-yritysten rahoitus

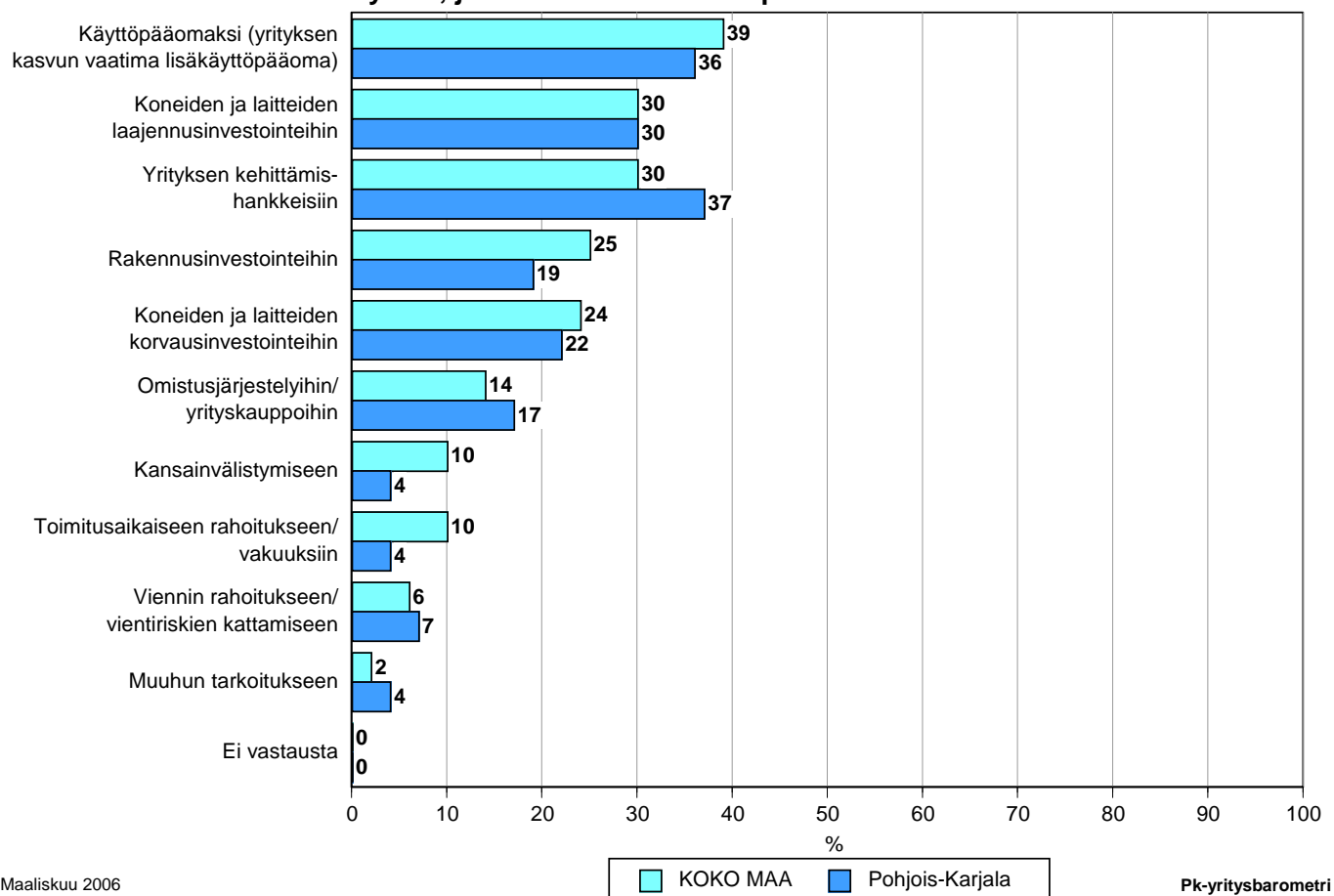
Pohjois-Karjalassa toimivista pk-yrityksistä 24 prosenttia aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan vuoden aikana. Koko maan pk-yritysten keskuudessa ulkopuolista rahoitusta aikoo hankkia 26 prosenttia. Useimmiten alueen yritykset aikovat hankkia rahoitusta yrityksen kehittämishankkeisiin, kasvun vaatimaksi käyttöpääomaksi sekä kone- ja laiteinvestointeihin. Pohjois-Karjalan pk-yritykset aikovat hankkia ulkoista rahoitusta useimmiten pankista (92 %) tai Finnverasta (28 %).

Alueen yrityksistä 5 prosenttia on hakenut rahoitusta pääomasijoittajilta ja näistä yrityksistä kaksi kolmannelle myös sai tai otti rahoituksen. Viidennes yrityksistä voisi harkita ottavansa rahoitusta pääomasijoittajilta.

Niistä alueen yrityksistä, jotka eivät ole hakeneet eivätkä harkitse hakevansa rahoitusta pääomasijoittajilta, kaksi kolmesta sanoo syyksi sen, että yrityksen omistusta ei haluta jakaa. Neljännes ei tunne pääomasijoitusta riittävästi ja myös vajaa viidennes sanoo, että päätösvalta voisi siirtyä liiaksi sijoittajille.

11. MIHIN KÄYTTÖTARKOITUKSEEN AIKOO OTTAA ULKOPUOLISTA RAHOITUSTA

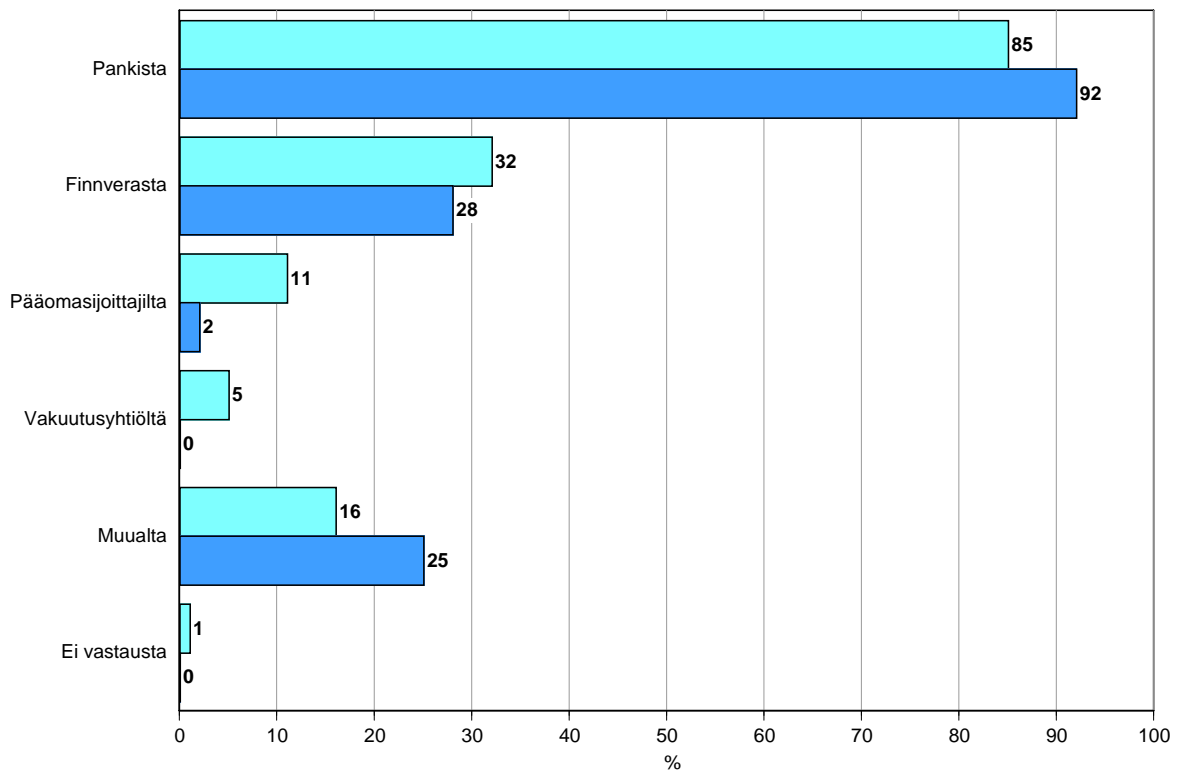
- Yritykset, jotka aikovat ottaa ulkopuolista rahoitusta -

Maaliskuu 2006
Alkuperätunniste 4409/JKÄ/VH/ss/jso

Pk-yritysbometri
Kevät 2006

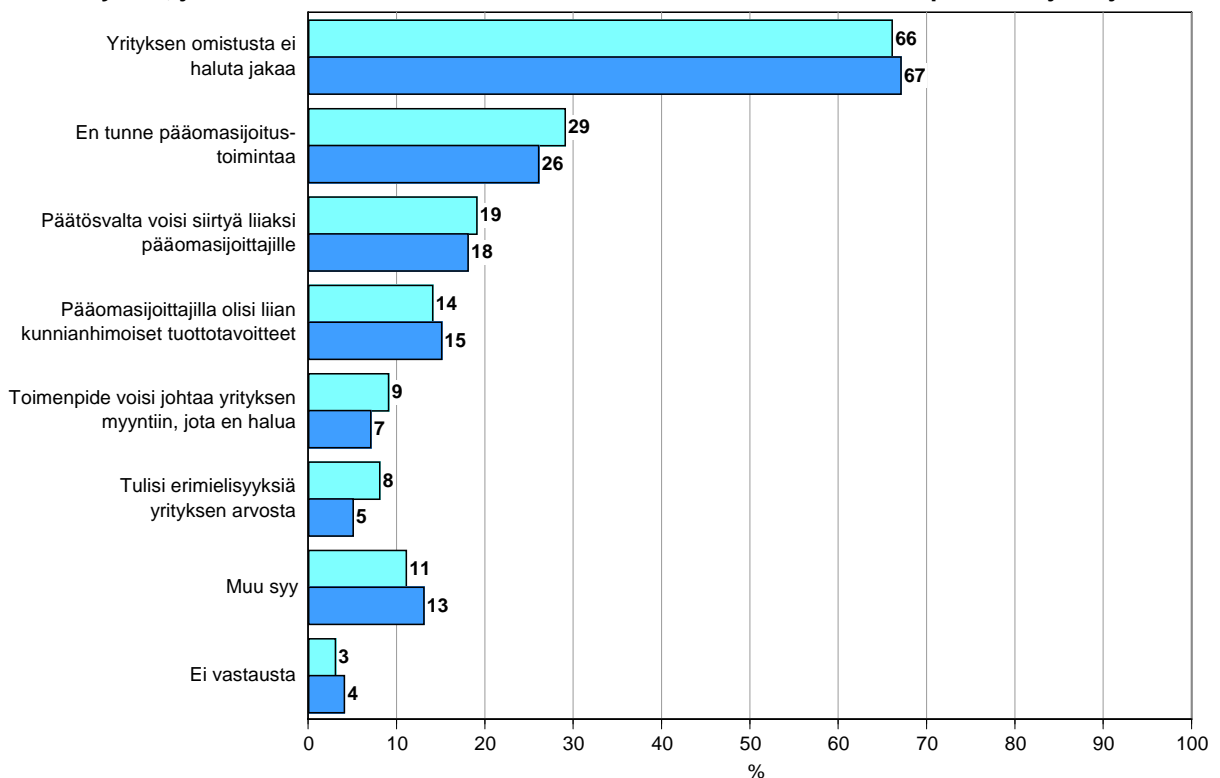
12. MISTÄ AIKOO HAKEA RAHOITUSTA - Yritykset, jotka aikovat ottaa ulkopuolista rahoitusta -

Maaliskuu 2006
Alkuperätunniste 4409/JKÄ/VH/ss/jsa

Pk-yritysbarometri
Kevät 2006

14. MIKSI EI OLE HAKENUT RAHOITUSTA EIKÄ HARKITSE RAHOITUSTA PÄÄOMASIOITTAJILTA - Yritykset, jotka eivät ole hakeneet rahoitusta eivätkä harkitse rahoitusta pääomasijoittajilta -

Maaliskuu 2006
Alkuperätunniste 4409/JKÄ/VH/ss/jsa

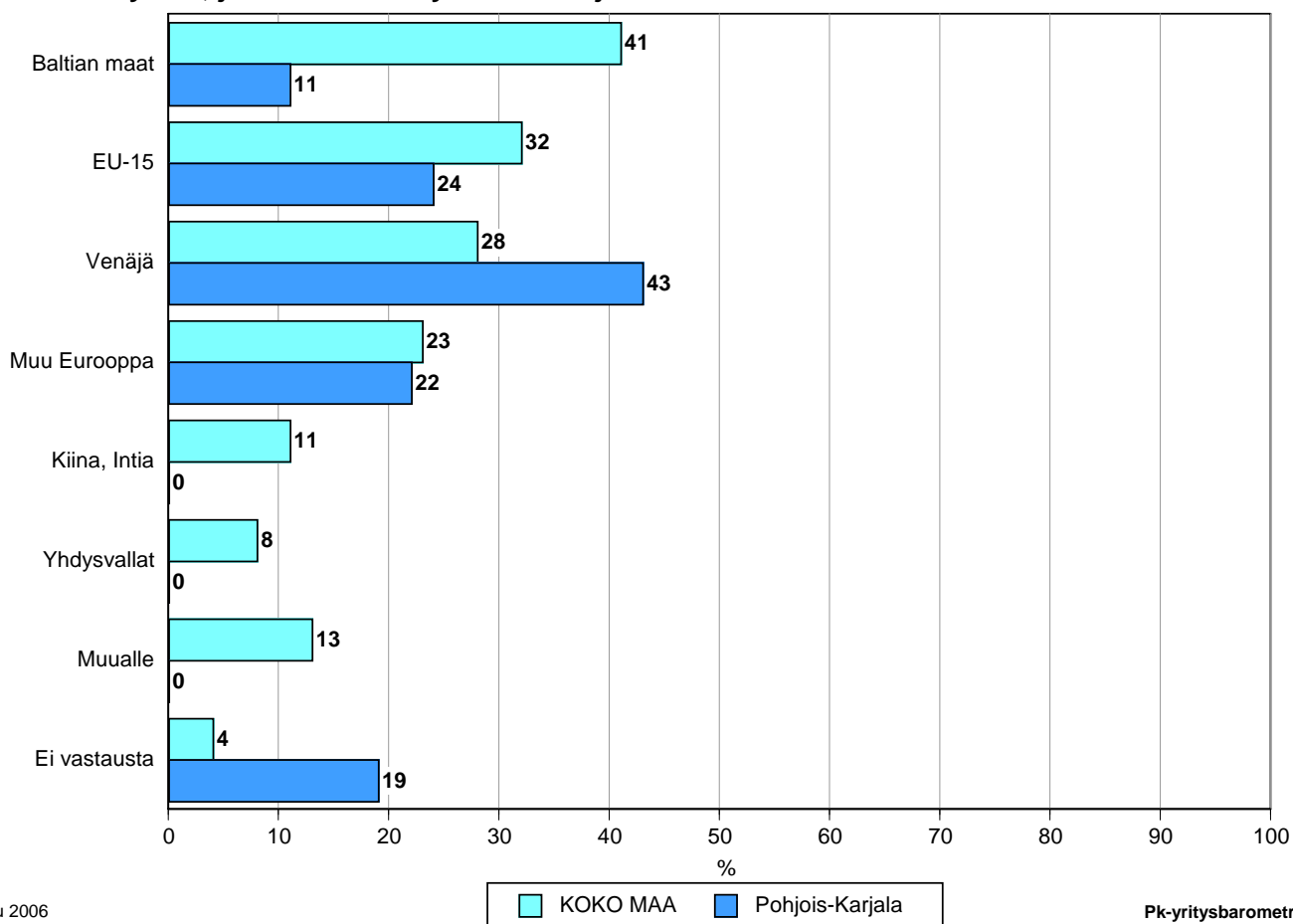
Pk-yritysbarometri
Kevät 2006

12 Pk-yritysten laajentuminen

Pohjois-Karjalassa toimivista yrityksistä 11 prosenttia aikoo käynnistää tuotantoa tai laajentaa toimintaansa ulkomaille. Näistä yrityksistä lähes puolet suuntaa Venäjälle ja noin viidennes EU-15- alueelle ja muualle Eurooppaan. Alueen yritysten toiminta suuntautuu koko maata keskimääräistä enemmän Venäjälle, mutta keskimääräistä selvästi vähemmän Baltian maihin.

Ulkomaille investoimista harkitsevista alueen yrityksistä 33 prosenttia ilmoittaa tarvitsevana ulkopuolista rahoitusta. Rahoitusta suunnitellaan Pohjois-Karjalan alueella haettavan pankista (46 %) ja myös pääomasijoittajilta (25 %) sekä Finnveralta (24 %).

13. MIHIN PÄIN LAAJENTAA TUOTANTOA TAI TOIMINTAA - Yritykset, jotka aikovat käynnistää/laajentaa tuotantoa tai toimintaa ulkomaille -

Maaliskuu 2006
Alkuperätunniste 4409/JKÄ/VH/ss/jso

Pk-yritysbarometri
Kevät 2006

13 Rekrytointi pk-yrityksissä

Kevään 2006 Pk-yritysbarometrissä kysyttiin myös työvoimamarkkinoihin liittyviä kysymyksiä, koska ensimmäisiä merkkejä työvoimapulasta on ollut havaittavissa ja samalla on alettu tarkastella työvoimamarkkinoiden ajankohtaisia kysymyksiä pulan kannalta.

Pohjois-Karjalan alueen yrityksistä noin kolmanneksella on ollut avoimia työpaikkoja viimeisen vuoden aikana. Määrä on selvästi koko maan avointen työpaikkojen määrää pienempi.

Sekä Pohjois-Karjalan alueella että koko maassa 31 prosenttia niistä yrityksistä, joissa on ollut avoimia työpaikkoja, on saanut rekrytoitua osaavan ammattilaisen eli ei ole kohdannut rekrytointiongelmia. Vastaavasti myös sekä Pohjois-Karjalassa että koko maassa 17 prosenttia ei ole onnistunut täyttämään yhtään avointa paikkaa

Taulukko 8: Moneenko prosenttiin avoimista palkatuista työpaikoistanne olette saaneet osaavan ammattilaisen viimeisen vuoden aikana?

	KOKO MAA	Pohjois-Karjala
	%	%
0 %	9	6
1-33 %	9	7
34-66 %	10	6
67-99 %	8	6
100 %	16	11
Ei ole ollut avoimia työpaikkoja	47	64

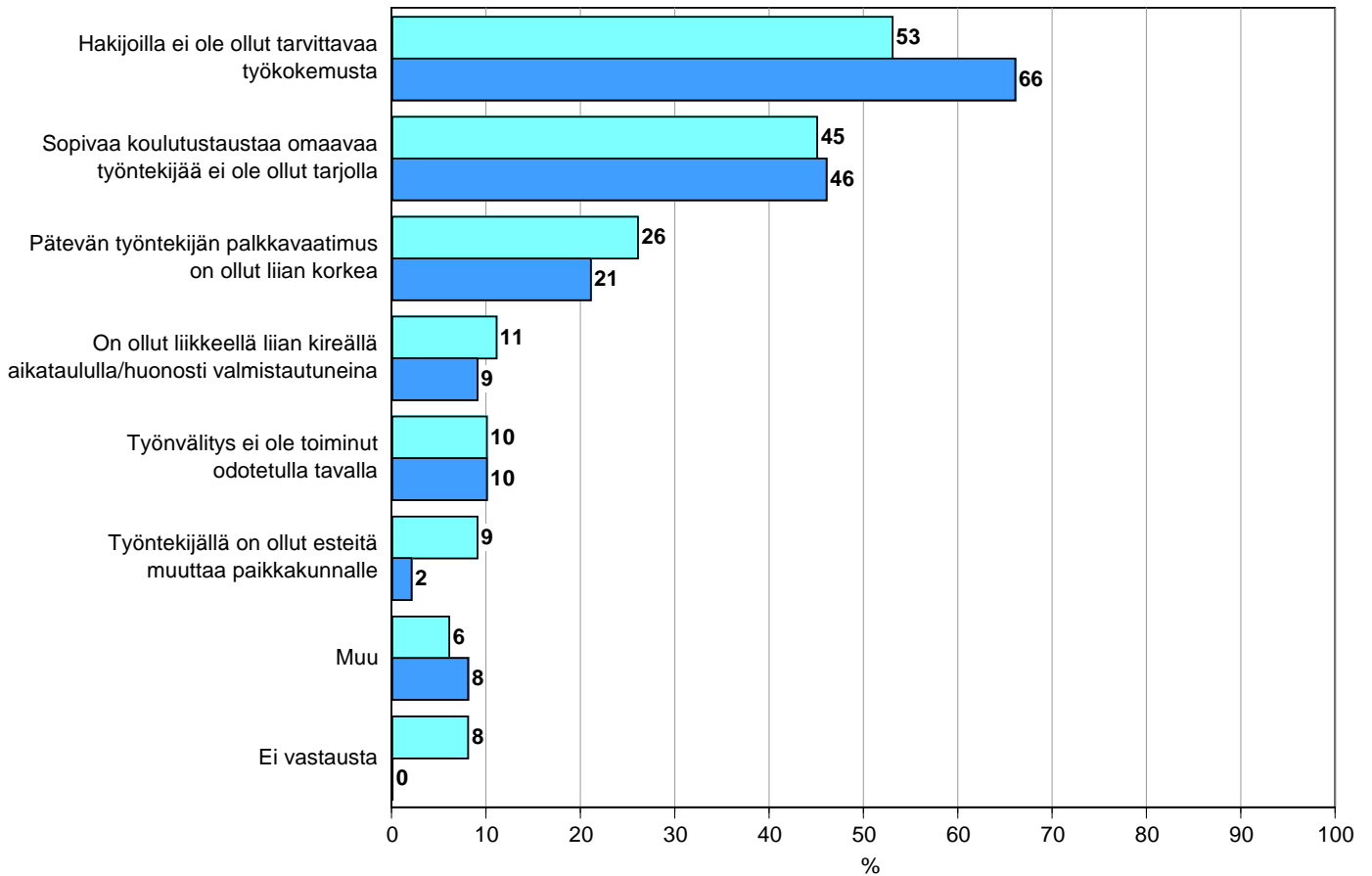
Rekrytointiongelmia Pohjois-Karjalan alueella kohdanneilla eniten ongelmia on ollut työntekijöiden löytämisessä.

Taulukko 9: Mihin henkilöstöryhmään kuuluvista on ollut pulaa?

	KOKO MAA	Pohjois-Karjala
	%	%
Yrityksen johto	4	1
Toimihenkilöt	21	3
Työnjohto	11	5
Työntekijät	72	95

Niin koko maan kuin Pohjois-Karjalankin alueella useimmin rekrytointiongelmien syyksi nimetään puutteellinen työkokemus ja koulutus. Työkokemuksen puute on Pohjois-Karjalassa suurempi rekrytointiongelmia kuin koko maassa keskimäärin.

15. MIKÄ ON OLLUT SYYNÄ REKRYTOINTIONGELMIIN - Yritykset, jotka eivät ole saaneet rekrytoitua osaavia ammattilaisia -

Maaliskuu 2006
Alkuperätunniste 4409/JKÄ/VH/ss/jso

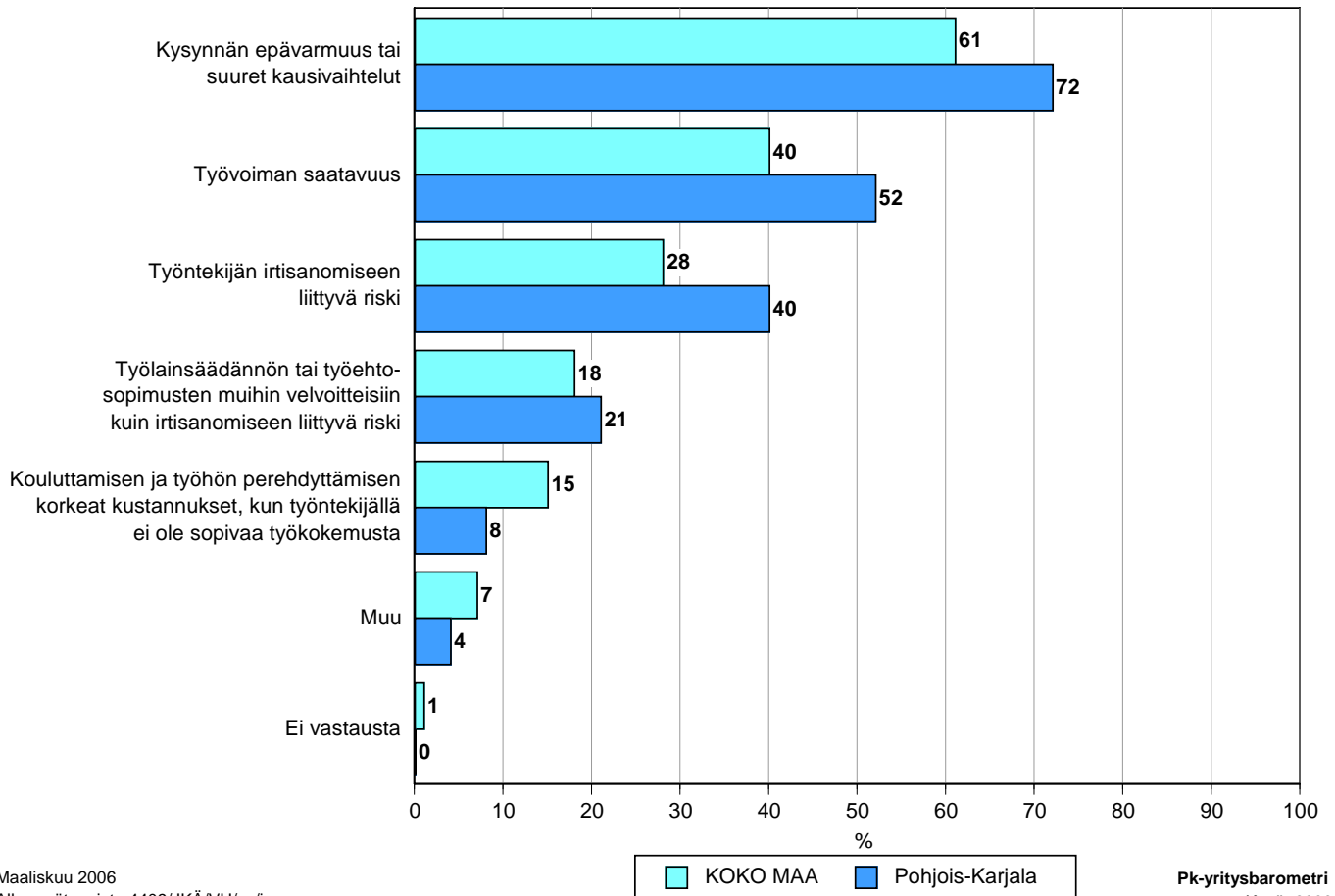
■ KOKO MAA ■ Pohjois-Karjala

Pk-yritysbarometri
Kevät 2006

Koko maan osalta 17 prosenttia pk-yrityksistä ilmoittaa käyttäneensä vuokratyövoimaa viimeksi kuluneen vuoden aikana. Pohjois-Karjalan alueella vastaava luku on 10 prosenttia.

Pohjois-Karjalan alueella vuokratyövoimaa käyttäneistä yrityksistä 72 prosenttia nimeää käytön syyksi kysynnän epävarmuuden ja/tai kausivaihtelut. Noin puolet vastaajista ilmoittaa syyksi työvoiman heikon saatavuuden. Selvästi muita syitä useammin myös irtisanomiseen liittyvä riski nimetään vuokratyövoiman käytön syyksi.

16. MIKSI OLETTE TURVAUTUNEET VUOKRATYÖVOIMAAN PALKATUN TYÖVOIMAN SIJAAAN - Yritykset, jotka ovat käyttäneet vuokrattua työvoimaa -

Maaliskuu 2006
Alkuperätunniste 4409/JKÄ/VH/ss/jso

Pk-yritysbarometri
Kevät 2006

Pohjois-Karjalan alueen yrityksistä 6 prosenttia ilmoittaa palkkalistoillaan olleen ulkomaista työvoimaa viimeksi kuluneen vuoden aikana, kun koko maan osalta vastaava luku on 9 prosenttia. Suunnilleen sama osuus yrityksistä ilmoittaa ostaneensa ulkomaalaisia palveluita, joissa on käytetty ulkomaista työvoimaa.

Koko maan pk-yrityksistä 59 prosenttia katsoo, että ulkomaisen työvoiman vapaa liikkuvuus tulisi sallia. Pohjois-Karjalan alueella tätä mieltä on 50 prosenttia yrityksistä. Yli puolet Pohjois-Karjalan alueen ja koko maan vastaajista kokee, että liikkuvuuden vapauttaminen helpottaisi työvoiman saatavuutta.

PÄÄKONTTORIT

HELSINKI

Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220

KUOPIO

Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240

Finnvera Oyj • valtakunnallinen vaihde 020 460 11
www.finnvera.fi

ALUEKONTTORIT

HELSINKI (PÄÄKAUPUNKISEUTU)

Eteläesplanadi 8 • PL 249, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 3401

UUSIMAA

Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7110

JOENSUU

Torikatu 9 A, 80100 Joensuu
Faksi 020 460 2163

JYVÄSKYLÄ

Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
Faksi 020 460 2299

KAJAANI

Kauppakatu 1, 87100 Kajaani
Faksi 020 460 3899

KUOPIO

Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3330

LAHTI

Laiturikatu 2, 15140 Lahti
Faksi 020 460 2249

LAPPEENRANTA

Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
Faksi 020 460 2149

MIKKELI

Linnankatu 5, 50100 Mikkeli
Faksi 020 460 3690

OULU

Asemakatu 37, 90100 Oulu
Faksi 020 460 3944

PORI

Valtakatu 6, 28100 Pori
Faksi 020 460 2349

ROVANIEMI

Maakuntakatu 10 • PL 8151, 96101 Rovaniemi
Faksi 020 460 2099

SEINÄJOKI

Kauppatori 1 - 3, 60100 Seinäjoki
Faksi 020 460 2399

TAMPERE

Hämeenkatu 9 • PL 559, 33101 Tampere
Faksi 020 460 3711

TURKU

Eerikinkatu 2, 20100 Turku
Faksi 020 460 3649

VAASA

Pitkäkatu 55, 65100 Vaasa
Faksi 020 460 3849

EDUSTUSTOT ULKOMAILLA

Postiosoite

PL 95, 53501 Lappeenranta
Puhelin +7 812 332 0830
Faksi +7 812 332 0831

Mannerheimintie 76 A
PL 999, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 229 221, faksi (09) 2292 2980
www.yrittajat.fi

ETELÄ-KARJALAN YRITTÄJÄT RY
Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
p. (05) 610 0200, f. (05) 610 0220
www.yrittajat.fi/etelakarjala

ETELÄ-POHJANMAAN YRITTÄJÄT RY
Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
p. (06) 420 5000, f. (06) 420 5001
www.yrittajat.fi/etelapohjanmaa

ETELÄ-SAVON YRITTÄJÄT RY
Linnankatu 5 • PL 204, 50101 Mikkeli
p. (015) 151 684, f. (015) 760 0950
www.yrittajat.fi/etelasavo

HELSINGIN YRITTÄJÄT
Kellosilta 2 D, 2. krs. 00520 Helsinki
p. (09) 612 6230, f. (09) 622 3385
www.yrittajat.fi/helsinki

HÄMEEN YRITTÄJÄT RY
Sibeliuksenkatu 11 A, 13100 Hämeenlinna
p. (03) 682 1153, f. (03) 682 1561
www.yrittajat.fi/hame

KAINUUN YRITTÄJÄT RY
Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
p. (08) 613 0931, f. (08) 613 0934
www.yrittajat.fi/kainuu

KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT RY
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
p. (06) 831 5292, f. (06) 822 3760
www.yrittajat.fi/keskipohjanmaa

KESKI-SUOMEN YRITTÄJÄT RY
Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
p. (014) 643 922, f. (014) 643 944
www.yrittajat.fi/keskisuomi

KYMEN YRITTÄJÄT RY
Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
p. (05) 535 4313, f. (05) 535 4315
www.yrittajat.fi/kymi

LAPIN YRITTÄJÄT RY
Maakuntakatu 16, 96200 Rovaniemi
p. (016) 420 0600, f. (016) 420 0630
www.yrittajat.fi/lappi

LÄNSIPOHJAN YRITTÄJÄT RY
Valtakatu 5, 94100 Kemi
p. (016) 221 701, f. (016) 221 713
www.yrittajat.fi/lansipohja

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT RY
Kehräsaari B-rappu • PL 7, 33201 Tampere
p. (03) 251 6500, f. (03) 251 6516
www.yrittajat.fi/pirkanmaa

POHJOIS-KARJALAN YRITTÄJÄT RY
Kauppakatu 17 B, 80100 Joensuu
p. (013) 221 311, f. (013) 127 678
www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala

POHJOIS-POHJANMAAN YRITTÄJÄT RY
Uusikatu 64 A 2. krs., 90100 Oulu
p. (08) 311 4677, f. (08) 371 227
www.ppy.net

PÄIJÄT-HÄMEEN YRITTÄJÄT RY
Rautatienkatu 20 B 4, 15110 Lahti
p. (03) 782 9866, f. (03) 782 1718
www.yrittajat.fi/paijathame

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YRITTÄJÄT RY
Tapiolan keskustorni 8. krs, 02100 Espoo
p. (09) 455 4525, f. (09) 467 655
www.espoonyrittajat.fi, www.yrittajat.fi/vantaa
www.kauniaistenyrittajat.fi

RANNIKKO-POHJANMAAN YRITTÄJÄT RY -
KUST-ÖSTERBOTTENS FÖRETAGARE RF
Hietasaarenkatu 6, 65100 Vaasa
p. (06) 356 0800, f. (06) 356 0815
www.yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa

SATAKUNNAN YRITTÄJÄT RY
Isolinnankatu 24 • PL 45, 28101 Pori
p. (02) 634 9900, f. (02) 634 9901
www.yrittajat.fi/satakunta

SAVON YRITTÄJÄT RY
Haapaniemenkatu 40, 70110 Kuopio
p. (017) 368 0500, f. (017) 368 0506
www.yrittajat.fi/savo

UUDENMAAN YRITTÄJÄT - NYLANDS FÖRETAGARE RY
Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
p. (09) 274 5420, f. (09) 622 3381
www.yrittajat.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN YRITTÄJÄT RY
Brahenskatu 20, 20100 Turku
p. (02) 275 7100, f. (02) 232 8272
www.yrittajat.fi/varsinaissuomi

Pohjois-Karjalan Yrittäjät

Kauppakatu 17 B, 80100 Joensuu
Puhelin (013) 221 311
Faksi (013) 127 678
www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala

Suomen Yrittäjät

Mannerheimintie 76 A
PL 999, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 229 221
Faksi (09) 2292 2980
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi

FINNVERA

Joensuu
Torikatu 9 A, 80100 Joensuu
Faksi 020 460 2163

Finnvera Oyj
Valtakunnallinen vaihde: 020 460 11
www.finnvera.fi

Helsinki
Eteläesplanadi 8
PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220

Kuopio
Haapaniemenkatu 40
PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240